Poštnina plačana v gotovini.
Leto XXII., št. 212 — Ljubljana, sreda 10. septembra 1941-XIX — Cena cent. 70

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ul. 5. - Telefon 31-25, 31-26.
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta št. 42.
Računi pri pošt. ček. zavodu: Ljubljana št. 17.749.

ZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr. Italije in inozemstva ima Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina znaša mesečno L. 12.—, za inozemstvo pa L. 20.—

Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica št. 5, telefon 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano

Petrograd popolnoma obkoljen

Nemške čete so se združile s finskimi na jugu Ladoškega jezera, s čemer so sklenile obroč okrog Petrograda

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 9. sept. Nemško vrhovno vojno poveljništvo je objavilo danes naslednje poročilo:

Kakor je bilo objavljeno že s posebnim poročilom, so brze divizije nemške vojske, odlično podpirane od bojnih oddelkov letalskega orožja, dosegle vzhodno od Petrograda v široki fronti Nevo. Mesto Šliseljburg ob Ladoškem jezeru je zavzel neki pehotni polk v naskoku. S tem je bil nemško-finski obroč okoli Petrograda sklenjen in je mesto sedaj odrezano od vseh zvez na kopnem.

Bojna letala so včeraj in v poslednji noči bombardirala oboroževalne in oskrbovalne obrate v Petrogradu. Nadaljnji napad letalskega orožja je bil usmerjen proti Moskvi.

Podmornice so potopile na severnem Atlantiku 4 trgovske ladje s skupno 21.500 br. reg. tonami. Na angleškem otoku je bombardiralo letalstvo v noči na 9. septembra vojaške naprave v grofiji York in pristaniške naprave v Great Yarmouthu. Napad nemških letal v noči na 8. septembra na sovražne ladje v zalivu in v pristanišču Sueza je imel velik učinek. Uničena je bila petrolejska ladja s 7000 t reg. tonami, 5 nadaljnjih velikih trgovskih ladij pa hudo poškodovanih.

Sovražna letala so priletela v poslednji noči nad zapadno in južnozapadno Nemčijo. Od bombnih zadetkov na stanovanjske okraje, predvsem v Kasslu, je utrpelo civilno prebivalstvo izgube na mrtvih in ranjenih. Protiletalsko topništvo je sestrelilo enega izmed napadajočih angleških bombnikov.

Pri izvajanju spremljevalnih nalog za preskrbo na skrajnem severu bojujočih se čet je zadel topniški šolski čoln »Bremse« (1400 ton) v severnih norveških vodah pri slabi vidljivosti nenadoma na angleške pomorske bojne sile, obstoječe iz ene križarke in dveh rušilcev. Za varstvo konvoja je topniški čoln »Bremse« stopil v boj proti premočnim sovražnim silam, ter je bil po kratki, hudi bitki potopljen z več torpednimi zadetki. Vse ladje konvoja so dospele zaradi hrabrega nastopa topniškega čolna »Bremse« neoškodovane v določeni kraj. Del posadke potopljene topničarke je bil rešen.

★

Obkoljevanje Petrograda se zožuje

Berlin, 9. sept. s. Vrhovno poveljstvo nemških oboroženih sil je objavilo snoči naslednje posebno vojno poročilo:

Brze divizije nemške vojske, ki jih je letalstvo učinkovito podpiralo v borbi, so dosegle Nevo vzhodno od Petrograda na široki fronti ter so v zaletu zavzele mesto Šliselburg ob jezeru Ladogi. Na ta način se je nemško-finski obroč okrog Petrograda zaključil in je mesto sedaj v prometnem pogledu na kopnem docela izolirano.

Z vzhodne fronte, 9. sept. s. Posebni poročevalec agencije Stefani poroča:

Nemške čete so sedaj popolnoma obkolile Petrograd po hudi borbi s sovjetskimi silami, ki so branile edini ozki prehod na vzhodu Neve. Po tem prehodu je bilo vrhovno poveljništvo sovjetskih čet doslej še v stikih z branilci mesta. Nemške čete so se združile s finskimi na jugu Ladoškega jezera pri Šliseljburgu ter so tako sklenile ognjeni obroč okoli Petrograda. Mesto je sedaj popolnoma odrezano od zaledja. Čete, ki branijo mesto, lahko računajo samo še na sodelovanje s sovjetskimi pomorskimi silami, ki pa so stisnjene v vzhodni del Finskega zaliva. To sodelovanje pa bi bilo zelo kočljivo za ruske ladje, ker bi bile takoj pod ognjem težkih nemških baterij, ako bi se skušale približati Petrogradu, da bi z ognjem svojih baterij pomagale četam, ki branijo mesto.

Popolna obkolitev Petrograda je velik uspeh nemške vojske. Tudi železniška proga z Murmanskom je sedaj prekinjena. Ruske pomorske sile v Finskem zalivu so sedaj odrezane od svojih oporišč in ne morejo z njih dobivati niti preskrbe niti pomoči. Njihova usoda je zapečatena.

Boji, ki so se razvijali na vzhodu od Petrograda, so bili izredno siloviti in krvavi. Nepregledne množice sovjetskih čet so skušale ustaviti napredovanje Nemcev ter bile pri tem podpirane od ognja topov vseh kalibrov in od množtva letal. Nemške čete je čudovito podpiralo letalstvo, zato so lahko razbile sovjetski odpor in prizadele sovražniku hude izgube. Akcija za dovršitev zasedbe okolice Petrograda in ozemlja na vzhodu Ladoškega jezera je še v teku. Sovražnik se umika ter pušča na bojišču ogromen vojni plen: topove, tanke, strojnice in municijska skladišča. Čete maršala Vorošilova se umikajo proti vzhodu in proti severu, kjer je sovjetsko vrhovno poveljništvo organiziralo novo obrambno črto. Na to črto so poslane kot posadka sovjetske čete iz osrednjih petrograjskih utrdb.

Budimpešta, 9. sept. u. S padcem Šliseljburga, ki so ga nemške motorizirane čete kakor pravi nemško izredno vojno poročilo, zavzele v zaletu, se je obroč okrog Peterburga zaključil. Položaj nekdanje ruske prestolnice postaja od dne do dne bolj kritičen. Vesti ,ki prihajajo iz Stockholma, kažejo, da so sovjetske oblasti, ki vodijo obrambo Peterburga kakor tudi

Odese in Kijeva, odredile mobilizacijo vsega prebivalstva vseh treh mest, pa tudi žena in otrok. Izmed vseh treh je najbolj neposredno ogrožen Peterburg in o tem priča tudi najnovejši proglas, ki ga je izdal prebivalstvu mesta maršal Vorošilov.

Šliseljburg je na južni strani Ladoškega jezera, približno 65 km v zračni črti vzhodno od Peterburga ob izlivu Neve.

Monakovo, 9. sept. s. Vest o popolni obkolitvi Petrograda je predmet živahnih razprav tukajšnjega tiska, ki pripisuje temu strateškemu uspehu odločilno važnost za razvoj dogodkov na severnem odseku. List »Münchner Nachrichten« pravi, da je sklenjeni obroč izjemno velike važnosti ter so posledice nemškega uspeha na dlani. Pomen potrjujejo izpovedi beguncev iz Petrograda, ki ima sicer 3 milijone in pol prebivalcev, sedaj pa je to število poskočilo na 5 milijonov.

Boji ob Ladoškem jezeru

Berlin, 9. sept. s. DNB doznava iz vojaških krogov, da so velike skupine nemških letal neprestano napadale sovjetske čete, ki so zbrane na jugu Ladoškega jezera. Od juga so jih obstreljevale nemške sile s kopnine od severa pa so pritiskali Finci. Kakor vse prejšnje dni, so bili boji silno krvavi in imajo zlasti rdeče čete velike izgube. Število razbitih sovražnih tankov je ogromno in tudi material in plen je izredno velik.

Kočljiv položaj sovjetske vojske

Bern, 9. sept. d. Na vzhodu se boji nadaljujejo na vsej fronti skoraj brez prestanka. Položaj sovjetske vojske je postal po porazu v Ukrajini posebno kočljiv na področju Petrograda.

Obkolitev Petrograda je skoraj že popolna, zlasti po zasedbi Šliseljburga na južni strani Ladoškega jezera, ki so jo izvršile nemške brze divizije. Prizadevanje maršala Vorošilova, da bi preprečil obkolitev s pošiljanjem novih ojačenj na fronto, so ostala brez uspeha, dasi so mu poslali na pomoč tudi mnoga letala iz raznih drugih odsekov. Nemški obroč okoli Petrograda postaja čimdalje ožji in izstrelki nemškega težkega topništva padajo že nekaj dni na periferijske okraje nekdanje carske prestolnice. Temu obstreljevanju se pridružujejo siloviti napadi nemškega letalstva, ki neprestano bombardira sovjetske obrambne postojanke in prometne naprave.

Najusodnejše za sovjetsko vojsko bo dejstvo, da bodo po obkolitvi Petrograda postale znatne sile nemške vojske proste za operacije na drugih področjih fronte, zlasti v smeri proti Moskvi, ki ji grozi sedaj nevarnost tudi s severa in ne samo od zapada.

Zdi se, da se zavedajo tega tudi v Moskvi, kajti sovjetsko vrhovno poveljništvo pošilja svoje razpoložljive sile predvsem na bojišče v smeri proti Smolensku in Gomelu, da bi obvarovalo rusko glavno mesto, ko je postala na obeh skrajnih krilih, na področju okoli Petrograda in na jugu okoli Odese, vsaka pomoč zaman. Maršal Timošenko skuša z neprestanimi protinapadi, ki pa doslej niso prinesli nobenega večjega strateškega uspeha, zadržati nemško prodiranje vsaj na osrednjem bojišču, za kar žrtvuje vedno nove množice ljudi in množine vojnih potrebščin. Posebno hudi boji so bili zadnje dni, kolikor se mora sklepati iz razpoložljivih vesti, nekako na črti med Vjazmo, Dorogobušem, Jelnjo vzhodno od Smolenska ter Roslavljem. Medtem je nemško letalstvo ponovno bombardiralo Moskvo, kjer uničuje predvsem razne industrijske naprave, skladišča in prometna križišča.

Na jugu se položaj v zadnjih dneh ni mnogo spremenil. Obleganje Odese se nadaljuje po načrtu, pri čemer sodeluje v veliki meri poleg topništva zlasti nemško in zavezniško letalstvo. V ostalem se nadaljuje tudi čiščenje področja ob desnem bregu Dnjepra ter zbiranje ogromnega plena, ki ga je pustila na svojem umiku vojska maršala Budjonija. More se ugotoviti, da se vojska generala Budjonija po porazu v zapadni Ukrajini omejuje sedaj samo na obrambo prehodov na levi breg Dnjepra. O kaki napadalni sposobnosti te vojske ne more biti več govora ter so vse vesti nasprotne propagande o njenih protinapadih preko Dnjepra brez podlage, tem bolj, ker je na svojem umiku sama uničila vse mostove preko te široke reke. Zato čaka tudi Odeso enaka usoda kakor Leningrad.

Prav uspehi na obeh skrajnih krilih velikanske fronte, pri Petrogradu in Odesi, dokazujejo, da se operacije nemške vojske nadaljujejo res po načrtu in da se bo po njihovi zaključitvi pričelo veliko obkoljevanje Moskve, glavnega središča boljševizma, ki mu bo s tem zadan smrtonosen udarec.

Sovjetski polkovnik o moskovskih načrtih

Berlin, 9. sept. s. Nedavno je bil ujet sovjetski polkovnik, ki je bil pred izbruhom vojne s svojim polkom blizu Bjalistoka. Polkovnik je izjavil, da so višji vojaški krogi Sovjetske zveze računali s pričetkom operacij najkasneje v juliju l. 1941 Nihče izmed mojih znancev, je zaključil polkovnik, ni dvomil, da bodo boljševiki v poletju 1941 napadli Nemčijo.

Napad angleških letal na Berlin

Berlin, 9. sept. s. Nemška polslužbena agencija poroča, da so angleška letala v pretekli noči napadla področje zapadne in severne Nemčije. Dosegla pa niso nikakih pomembnih rezultatov. Skupina angleških bombnikov je prodrla proti Berlinu, toda le manjšemu številu letal je uspelo, prebiti se skozi zaporni ogenj. Odvrgla so nekaj rušilnih in zažigalnih bomb na stanovanjske okraje nemškega glavnega mesta. Med civilnim prebivalstvom je bilo nekaj mrtvih in ranjenih. Vojaški ali za vojno gospodarstvo pomembni objekti niso bili poškodovani. Po doslej zbranih podatkih so nemško protiletalsko topništvo in nočni lovci sestrelili 9 angleških letal.

Berlin, 9. sept. s. Snočnji listi komentirajo zločinski napad angleških bombnikov, ki je bil tudi tokrat naperjen proti stanovanjskim okrajem nemškega glavnega mesta. Listi opozarjajo na vzgledno disciplino civilnega prebivalstva, ki je ostalo tudi ob tej priliki popolnoma mirno. Protiletalska obramba in reševalna služba sta delovali brezhibno in jima je uspelo preprečiti, da bi nastala kaka večja škoda in da bi napadalci povzročili kake komplikacije. Vsi listi podčrtavajo visoko moralo prebivalstva, ki je naslednje jutro, ne glede na dogodke noči, resno in odločno odšlo na običajno delo. Če Angleži mislijo, zaključujejo listi, da bodo s takimi piratskimi napadi omajali bojni duh nemškega naroda, se hudo motijo, ker s takimi terorističnimi in nesmiselnimi dejanji niti zdaleka ne bodo dosegli nadejanih učinkov.

Obnovite naročnino!

Bombardiranje sovražnih postojank na libijski fronti

Topniški boji pri Tobruku — Uspel izpad italijanske posadke pri Kulkvabertu — Letalski napad na sovražna oporišča na Malti

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 9. septembra naslednje 462. vojno poročilo.

Na fronti pri Tobruku znatno delovanje našega topništva. Italijanski in nemški letalski oddelki so z uspehom bombardirali v Tobruku, Marsa Matruchu, Džarabubu in Sidi el Baraniju skladišča municije, postojanke topništva, stanovanja za čete in zbirališča avtomobilskih vozil.

Nemški lovci so napadli letališče v Sidi el Baraniju ter so na tleh uničili letalo tipa Hurricane.

To noč so sovražna letala vnovič priletela nad Palermo in so odvrgla nekoliko bomb, ki pa so skoraj vse padle v morje. Škoda je majhna, žrtev ni. Žrtve med palermskim prebivalstvom, ki jih je povzročil snočnji sovražnikov polet, so se pomnožile in znašajo 27 mrtvih in 58 ranjenih. Zadržanje prebivalstva je bilo zgledno, kar se tiče miru in discipline.

V Vzhodni Afriki so naši prednji oddelki iz utrdbe na sedlu pri Kulkuabertu 6. t. m. izvršili izpad in razpršili sovražnika, ki jim je stal nasproti. Na področju Uolkefita je naše letalstvo prizadejalo s strojnicami nasprotniku hude izgube.

V srednjem delu Sredozemskega morja je sovražna podmornica potopila parnik »Esperia«. Skoraj vse osebe, nahajajoče se na krovu s posadko vred so rešile edinice, ki so ladjo spremljale.

Oddelki Kr. letalstva so preteklo noč napadli letalska in pomorska oporišča na otoku Malti, kjer so povzročili požare in mnogo škode. Eno naše letalo se s poleta ni vrnilo.

Uspehi nemškega letalstva na Bližnjem vzhodu

Berlin, 9. sept. s. Nemška polslužbena agencija je objavila, da so nemška letala v dneh 7. in 8. septembra na Bližnjem vzhodu potopila 25.000 ton angleškega ladjevja. Vse napadene ladje so plule po Sueškem zalivu. Gre za štiri tovorne ladje, ki so bile natovorjene z dragocenimi vojnimi potrebščinami. Neka nadaljnja 10.000-tonska in še ena 1,500tonska ladja sta bili poškodovani.

V noči od 6. na 7. september so nemška letala znova hudo bombardirala letališče v Abu Sueiru v bližini Sueškega prekopa. Bombe so povzročile vrsto požarov v skladiščih pogonskih sredstev in streliva ter v hangarjih. Stebri dima so bili vidni še iz velike daljave. Prav tako je bilo silno bombardirano ogromno skladišče angleških vojnih potrebščin vzhodno od luke Ferrone v severni Afriki. Tudi na področju pri Sidi el Baraniju in aleksandrijske luke je bilo izvršenih več letalskih napadov v zadnjih nočeh. Škoda, ki so jo povzročile nemške bombe, je bila ogromna. V aleksandrijski trgovski luki se je vnel rezervoar bencina in nastal ogromen požar. Obenem je bila zadeta 6000tonska angleška ladja, ki je bila na poti proti Sueškemu prekopu. S težko bombo je bila zadeta in poškodovana še neka druga ladja.

Novo angleško nasilje

Angleške in kanadske čete so se izkrcale na Spitzberških otokih v Severnem ledenem morju ter se polastile tamošnjih premogovnikov

Lizbona, 9. sept. s. Uradno poročilo, ki ga je razširila britanska agencija, javlja, da so se britanske in kanadske čete izkrcale na Spitzbergih. Iz istega vira prihaja vest, da so Britanci vkrcali na ladje množico spitzberških rudarjev z njihovimi družinami ter so jih odpeljali v Anglijo. Ti rudarji bodo uporabljeni v britanski vojni industriji.

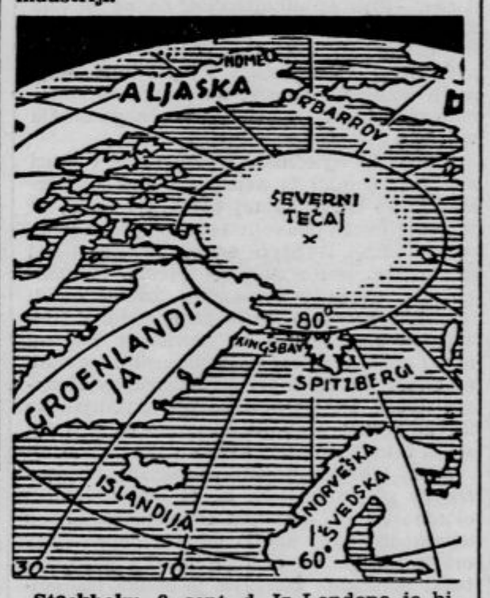

Stockholm, 9. sept. d. Iz Londona je bilo objavljeno, da so se angleške in kanadske čete izkrcale na Spitsberških otokih ter jih okupirale. Transportne ladje, ki so pripeljale te čete v popolni tajnosti na otočje, so spremljale močne angleške pomorske sile. Angleške čete so takoj po izkrcanju zasedle obe radiopostaji na otokih, glavni njihov namen pa je bil, da se polaste tamošnjih premogovnikov, ki so doslej oskrbovali s premogom prebivalstvo na severnem Norveškem.

Spitsberški otoki (Koničaste gore) leže 600 km daleč od severne Norveške v Severnem ledenem morju med 76 stop. 25 min do 80 stop. 50 min severne širine in 10 do 32 in pol stop. vzhodne dolžine. Površine imajo 64.500 kv. km ter obstojajo iz 5 večjih in mnogo manjših otokov. Število prebivalstva v rudarskih naselbinah na zapadni obali se je gibalo glede na menjajoči se obseg obratovanja v premogovnikih ter se dvignilo včasih tudi do 2000 ljudi. V zadnjem času je živelo na otočju okoli 700 norveških rudarjev s svojimi družinami. Proizvodnja premoga se je dvignila od l. 1907, ko je znašala 1500 ton na leto, že nad 600.000 ton, vendar pa točnejši podatki iz zadnjih let niso na razpolago. Spitsbergi so važni tudi kot oporišče za lovce na kite, mrože in tjulne. Prvi je odkril te otoke Nizozemec W. Barents l. 1596 in se po njem imenuje eden izmed Spitsberških otokov. Po pogodbi, sklenjeni l. 1920 v Seoresu, so bili Spitsbergi priznani Norveški z določbo, da mora ostati to otočje vojaško nevtralno in v gospodarskem pogledu pristopno vsem.

Ker so se sedaj angleške čete izkrcale na teh otokih in se polastile njihovih premogovnikov, so s tem prekršile omenjeno mednarodnno pogodbo. Anglija je na ta način vnovič pokazala, da ji ni prav nič za pravice malih narodov, kadar ji ne prijajo in da govori samo takrat o njih, kadar skuša hujskati te male narode proti državam osi.

Pred važno izjavo japonske vlade

Tokio, 9. sept. u Službeno je bilo objavljeno, da bo mikado sprejel jutri v avdienci vse člane zasebnega kronskega sveta, nakar bo min. predsednik Konoje podal za javnost važne izjave. Politični krogi sodijo, da se bodo te izjave nanašale na vsebino poslanice, ki jo je knez Konoje poslal pred kratkim predsedniku Rooseveltu. Ni izključeno, da bo predsednik pri tej priliki obeležil tudi nadaljnjo politiko Japonske in njeno stališče glede perečih vprašanj v odnošajih z Zedinjenimi državami.

Zahteva po odstavitvi Rooseveltovih sodelavcev

Washington, 9. sept. s. Parlamentarni odbor, ki je uvedel vrsto poizvedovanj o prevratnem delovanju v Zedinjenih državah, je poslal poročilo Beli hiši, v katerem zahteva takojšnjo odpustitev nekaterih Rooseveltovih sodelavcev, med njimi ravnatelja zveznega urada za cene Hendersona ,pet njegovih sodelavcev in več članov komisije za kontrolo vojne proizvodnje. Vsi ti so obtoženi, da delajo proti interesom Zedinjenih držav.

General Franco na potovanju

Madrid, 9. sept. s. General Franco je prispel v Burgos. Na tem potovanju ga spremljata njegova soproga in njegova hči. Povsod mu je prebivalstvo priredilo navdušen sprejem.

Na Švedskem ponesrečeno angleško letalo

Stockholm, 9. sept. u. Švedska brzojavna agencija je objavila, da se je neko angleško letalo včeraj zjutraj zaradi okvare motorja ponesrečilo in treščilo na tla v pokrajini Schoonen v južni Švedski. Letalo je padlo v bližino železniške postaje v Ma-5 letalcev, ki so se rešili s padali, so bili požar tudi v nekem manjšem gozdu. Izmed rieborgu. Aparat je zgorel in je povzročil štirje prijeti in zaslišani, petega pa še iščejo. Ponesrečeni aparat je bil bombnik, ki se je vračal s poleta nad Nemčijo.

Ineni na inspekcijskem potovanju

Carigrad, 9. sept. s. Predsednik republike Ismet Ineni je bil na inspekcijskem potovanju po Mali Aziji. Obiskal je tudi Bruso, kjer mu je bil prirejen zelo navdušen sprejem. Snoči se je Ismet Ineni vrnil v Carigrad in bo tu ostal še nekaj dni, nato pa bo odpotoval v Ankaro.

Angleška konkurenca na ameriškem trgu

New York, 9. sept. s. Tovarne gasilskih avtomobilov so na pristojnem mestu vložile protest proti angleški konkurenci na ameriškem trgu. V protestu potrjujejo, da Angleži izrabljajo ameriško pomoč in dobave surovin, ki jih prejemajo v smislu zakona o posojilih in zakupih, ter spekulirajo proti interesom ameriške trgovine.

Rooseveltovo izzivanje

Nemška sodba o hujskaških poizkusih, da bi se Zedinjene države zapletle v vojno

Berlin, 9. sept. u. Pojavlja se zanimivo vprašanje, dali bo Roosevelt porabil incident z rušilcem »Greerom« kot pretvezo, da bi napravil korak dalje v svoji intervencionistični politiki. Zdi se, da je mnogo znamenj za to, med drugimi silovita propaganda, ki so jo dvignili hujskaški krogi, zlasti pa Wendell Willkie. Vsi ti pozivajo predsednika, »naj odgovori na Hitlerjevo izzivanje z odločnostjo in energijo.«

Poslanica ameriškega mornariškega ministra Knoxa angleškemu narodu vsebuje gorostasno trditev, »da je napočila doba preizkušnje, ki naj sodelovanju demokracij izvojuje končno zmago.« Sklicujoč se na orožje, ki »bo prihajalo v ogromnih količinah«, je minister Knox dejal skoro neprikrito, da bo tudi Amerika v kratkem stopila na stran Anglije.

Vse to so znamenja, ki napovedujejo v kratkem dalekosežne Rooseveltove odločitve, vendar si najbolj fanatični intervencionisti ne upajo misliti na vojno napoved Amerike. Dejstvo je, da Nemčija, čeprav odločno zanika napad na ladjo «Greer«, takisto odločno odklanja, da bi se dala izzvati ter prepušča tako pobudo Rooseveltu, ki bi moral obenem seveda prevzeti tudi vso odgovornost, kar ga nedvomno precej plaši. Roosevelt bo lahko proglasil kakor napovedujejo poluradni krogi, da morajo poslej ameriške vojne ladje brez opozoritve otvoriti ogenj na nemške podmornice, toda v Berlinu pravijo, da bi taka proglasitev ne bila nič novega. Incident z »Greerjem« dokazuje, da je tako naročilo že dano ameriškemu brodovju, ki ga tudi zvesto izvršuje. Pri tem ameriško brodovje ne bo imelo poguma, da prevzame odgovornost in da opraviči svoj postopek z nujnostjo zakonite obrambe.

Naj bo že kakor koli, nepotrebno je poudarjati, da bodoče odločitve Rooseveltove v Nemčiji ne vzbujajo niti najmanjše pozornosti. Ameriški predsednik lahko napravi, kar hoče, toda Zedinjene države niso v položaju, da bi dale Angliji še kako večjo pomoč nego doslej. Kaj misli Nemčija o Ameriki kot novem činitelju ter o njenem pomenu, so zadnje mesece nemški merodajni krogi že ponovno izrekli. Nemško stališče je ostalo nespremenjeno: Führer je odločen, da se z uspehom postavi proti vsakršni možnosti.

Nemški tisk je včeraj objavil z velikim poudarkom poročilo DNB o incidentu na Atlantiku, sicer brez komentarjev, vendar pa v naslovih podčrtava izzivalni namen napadača. Ameriška propaganda misli, da je pri takem stanju stvari odkrila šibko točko note nemškega poročevalskega urada. Zatrjuje namreč, da je zadržanje nemške podmornice v nasprotju s Hitlerjevo izjavo, ki je pred nekoliko meseci dejal, da bo vsaka ladja katere koli narodnosti obstreljevana, ako bo v blokadnem pasu prišla pred cevi nemških torpedovk. To ameriško dokazovanje seveda ni v skladu z dejstvi. Roosevelt in njegovi vojaški sodelavci dobro vedo, da je napad začela ameriška križarka. Nemški komentatorji naglašajo, da odkriva Rooseveltov manever bojazen Wishingtona in Londona zaradi neizogibnega bližnjega poloma rdeče fronte. Stem poskusom hočejo Anglosasi dvignitj moralo rdeče vojske, obetajoč ji na ta način bližnjo intervencijo Amerike. Obenem hočejo seveda z enako grožnjo vplivati na države osi.

Angleški zakladni minister napoveduje prebivalstvu Velike Britanije nove težke finančne žrtve, ki so potrebne za to, ker je Moskva zahtevala ogromno posojilo. »Times« že opozarja britansko javnost, da je od nadaljevanja ruskega odpora odvisno morda vse, zaradi česar je neobhodno potrebno, da se da Rusom prednost glede ameriških vojnih dobav. Obenem napoveduje skorajšnji Churchillov govor, v katerem bo predsednik angleške vlade naglasil, da mora biti sodelovanje z Moskvo čim tesnejše in čim iskrenejše in da mora vsak Anglež spoznati, da je boj, ki ga bojuje Rusija, angleška zadeva, ter da je vsakdo, ki misli drugače, izdajalec domovine.

Berlin, 9. sept. s. Laži, ki jih razširja Roosevelt glede incidenta na Atlantiku med ameriškim nosilcem in nemško podmornico, žigosa nemški tisk kot dokaz dvoreznosti in hinavščine washingtonske vlade, za očitno izzivanja Nemčije in za novo kršenje ameriške nevtralnosti, da bi se ameriški narod pahnil v nesmiselno vojno proti novi Evropi, ki vneto gradi svojo mirovno usodo s pravičnostjo. Uradne nemške ugotovitve glede tega so jasne in ne dopuščajo dvoumnosti, piše »12 Uhr Blatt«, toda Roosevelt je že vajen najbolj nizkih laži, ki so postale že sistem njegovega življenja, ter se drzne s pomočjo svoje propagande trditi, da je nemška izjava potvorjena. List našteva nato številne Rooseveltove izjave ob raznih prilikah od 3. januarja 1936 dalje glede popolnoma nevtralnega zadržanja Amerike v vseh evropskih vprašanjih. List dokazuje, kako je Roosevelt s svojimi lastnimi izjavami demantiral svoje prejšnje izjave in kako si je prizadeval, da se je Amerika javno postavila na stran Anglije in celo na stran Sovjetske zveze, podpihujoč bestijalno sovraštvo židovske klike, ki dirigira ameriško politiko proti narodnemu socializmu.

New York, 9. sept. u. »New York Times«, ki je čestokrat že v naprej poučen o Rooseveltovih namenih in ki je vsekakor pomemben glasnik za vojno razpoloženih ameriških krogov, je objavil v svojem komentarju o »prvem udarcu« glede incidenta z rušilcem »Greerom« med drugim:

Upamo, da bo predsednik v svojem prvem prihodnjem govoru po radiu izjavil, naj ameriške vojne ladje v bodoče prve prično streljati vzdolž poti proti Islandiji, na mestu da bi se spuščal v razpravo o podrobnostih o tem, kdo je oddal prvi strel v »Greerovem« primeru, kar je končno nebistvenega pomena. Upamo, da bo napovedal, da so njegova načela in njegova politika taka, da morajo ameriške vojne ladje v bodoče avtomatsko prve streljati na nasprotnika, kadarkoli bi naletele na kako podmornico, ki bi se pojavila v bližini poti proti Islandiji.«

List zahteva nato odpravo zakona o nevtralnosti, ki je že preživel.

Tokio, 9. sept. u. Japonski tisk se obširno bavi z incidentom, do katerega je prišlo na Atlantskem oceanu med nemško podmornico in ameriškim rušilcem »Greerom«. Listi pravijo v svojih komentarjih, da kaže ta incident in stališče, ki so ga zavzele Zedinjene države, na to, da nameravajo Zedinjene države vstopiti v vojno, ki je pa ne bodo napovedale. Tisk obširno razpravlja tudi o občem mednarodnem položaju Japonske. To razpravo so pred kratkim, ko je Konoje poslal svojo poslanico prezidentu Rooseveltu, listi prekinili.

Tokio, 9. sept. u. Bivši vrhovni poveljnik japonske vojne mornarice, admiral Takahaši, je poročevalcu »Jomiurija« izjavil, da je poseg Zedinjenih držav v vojno le še vprašanje časa in da ga je incident z »Grerom« pospešil. Napovedal je, da bodo Zedinjene države brez posebne izjave posegle v vojno, če se bodo taki incidenti ponovili.

Taylorjeva misija v Vatikanu

Rim, 9. sept. w. Povratek osebnega Rooseveltovega poslanika pri sv. očetu v Rim smatrajo v vatikanskih krogih kot dokaz, da ameriški predsednik še ni opustil svoje nade, da bi si zagotovil sodelovanje sv. stolice pri svojih političnih manevrih, ki streme po anglosaški hegemoniji in boljševizaciji Evrope. Isti krogi poudarjajo, da je miselnost predsednika Roosevelta tako daleč od pravega duha katoliške cerkve, da se ameriški predsednik niti najmanj ne zaveda, kak prepad zija med stališčem papeža in med ciljem, ki ga Roosevelt zasleduje tako trdovratno. Ako so obvestila ameriških agencij točna, in ako odposlanec Miron Taylor res nosi s seboj osebno pismo Rooseveltovo, naslovljeno na sv. očeta, v katerem skuša predsednik opravičiti svojo pomoč boljševizmu, je jasno, da bo Taylorjeva misija doživela popoln neuspeh.

„Roosevelt išče incident“

Po pričetku nove besne gonje za vstop v vojno je Roosevelt odšel na »weekend« v Hyle park, kjer so mu sodelavci poročali o odzivu dežele na zadnje dogodke. Intervencionisti izražajo prepričanje, da bo mogel samo »kak« incident zdramiti ameriški narod iz njegove »nevarne ravnodušnosti do svetovnega konflikta«. — Tako poroča Pietro Carbonelli, newyorški posebni dopisnik »Corriere della Sera«.

Po njegovem zatrdilu so ameriški intervencionisti mnenja, da se narod ne zaveda resničnosti in noče priznati, da je dejansko že sedaj zapleten v vojno in ne more več nazaj.

Propagandistična gonja med tem ne počiva. »New York Times« v ostrem uvodniku terja preklic tako imenovanih nevtralnostnih zakonov. Po mnenju lista bi morali biti ameriški parniki oboroženi in načelo svobode morij bi bilo treba potrditi z ukazom vojni mornarici, naj zagotovi varnost ameriške zastave na vseh morjih v katerемkoli delu sveta.

Nasprotniki intervencije se vzlic temu ne priznajo za poražene. Senator Taft je silovito napadel Rooseveltovo diktatorsko politiko, češ, da je predsednik odgovoren za razdor med narodom. Taft poločrtava, da mora poostritev Rooseveltove intervencionistične politike, ki se ne ozira ne na kongres ne na ameriško ljudstvo, roditi prav nevarne posledice, ako se washingtonska vlada odloči za poseg v vojno.

Naborni uradi, ki so raztreseni po vseh Zedinjenih državah, so bili z Rooseveltovim osebnim pooblastilom dani na razpolago britanskim predstavnikom za nabor več tisoč ameriških tehnikov, ki jih Anglija nujno potrebuje. Predsednikova odločitev je zbudila nezadovoljstvo poklicanih krogov, ki naglašajo, da si Zedinjene države ne morejo privoščiti potrate, da bi pošiljale Angliji specialiste, ki jim jih samim primanjkuje.

V washingtonskih uradnih krogih je bilo rečeno, da bo dobila Sovjetska zveza kar največjo pomoč na osnovi »stvarnih in razumnih cenitev«, pripomnjeno pa je bilo, da se mora London zavedati, da si Američani ne morejo naprtiti vseh bremen pomoči. Poročila iz Londona spet pravijo, da skuša britanska vlada prepričati washingtonsko, da se morajo Zedinjene države dokončno odločiti za širokopotezno pomoč ruski vojski.

Britanci baje opirajo svojo zahtevo na to, da Hitler še vedno lahko uporablja svojo priljubljeno taktiko: razbijati sovražnike vsakega posebej; Angleži in Američani morajo biti pripravljeni, da bodo slišali iz Moskve zelo jasne besede, kakor tudi, da bo treba predložiti načrt, kako naj se nadomestijo ogromne izgube svojetskega vojnega materiala. Ob sedanjem stanju Anglija ne more ustreči sovjetski želji, naj začne ofenzivo na zapadni fronti; Angleži mislijo, da Zedinjene države še niso izvedle takšne industrijske mobilizacije, ki bi se mogla primerjati z britansko.

Poročila iz Londona odkrivajo precejšnjo vznemirjenost tudi zastran nečesa drugega: med tem ko so v Londonu do nedavnega trdili, da si Rusi lahko privoščijo izgubo širnih ozemelj, začenjajo sedaj spoznavati, »da je vsak kvadratni kilometer dragocen«, ker se z njegovo izgubo veča nevarnost za glavna ruska industrijska središča, posebno v donecki kotlini, in se tako ograža industrijska preskrba sovjetske vojske; z izgubo življenjskih industrijskih središč, ki so sedaj ogrožena, bi postalo vprašanje sovjetske vojne proizvodnje nerešljivo.

V skladu z vsemi temi skrbmi in negotovosti se pojavlja tudi značilen nemir na ameriških borzah.

Italijanska krila na ukrajinskem nebu

Od dne, ko so se italijanske zračne sile dvignile s svojega naprej pomaknjenega oporišča na dnjeprski fronti in v prvem spopadu zadale sovražniku smrtonosen udarec, — pravi Luigi Cucco v »Corriere della Sera«, — ni minil niti dan, da ne bi bila fašistična krila letela po boljševiškem nebu. Znani dnevni ukaz nemškega vrhovnega poveljstva, ki izpričuje sijajno obnašanje naših letalcev, je pečat na prvem operativnem razdobju italijanskega zračnega orožja v Rusiji.

Lovski in ogledniški letalci so se v zvezi z našimi četami in nemškimi bojnimi silami hrabro borili na tej občutljivi točki, ki je eden izmed glavnih tečajev protiboljševiške fronte. Italijane so bili poklicali, naj prestrežejo gosto skupino rdečih bombnikov, ki so se v spremstvu lovcev bližali nemškim kolonam, da bi jih napadli. V treh krvavih spopadih je bil sovražnik pognan nazaj in se je moral po velikanskih izgubah umakniti, ne da bi bil predrl krilati jez naših lovcev. Po tej prvi zmagi je italijansko lovsko letalstvo stalno operiralo na tem odseku, tako v ofenzivi kakor v defenzivi.

Ni si lahko zamisliti velikanske koncentracije sil, ki pritiska na ta odsek. Rdeči obupno tolčejo s svojim topništvom, ki mu učinkovito odgovarjajo nemški debeli kalibri in ki ga od zore do mraka napadajo težki bombniki. Sicer pa je oblika italijanske »Saette« sedaj že dobro znana na ukrajinskem nebu in po mnogih znamenjih bi se dalo sklepati, da se ruske letalske sile ogibljejo srečanja z našimi drznimi lovci.

Navzočnost italijanskih kril je očitno varstvo. Ni slučaj, da naše eskadre, naj so še toliko letale, od dne prvega boja niso več mogle obnoviti borbenega stika s sovražnikom, ki je že na prvi mah spoznal hrabrost naših ljudi in moč naših strojev.

Enako uspešni so bili strojniški napadi, ki so jih izvršile »Saette« v sodelovanju z zavezniškimi prednjimi oddelki proti sovražnim motoriziranim oddelkom in poljskim utrdbam. Nizki poleti nad boljševiškimi postojankami, strmoglavi napadi, vzponi in »veriga«, ki jo imajo boljševiki v zlem spominu še izza bojev v Španiji, so nekajkrat pometli prostor, kjer so letele »Saette«. Ogledniško letalstvo se je odlikovalo z dolgimi in nevarnimi poleti v srce sovražnega ozemlja ter zbralo mnogo dragocenih podatkov o gibanju in koncentracijah čet ter o umikanju rdečih pod grozečim pritiskom osi.

Pri tem svojem poslu so se morali naši dvomotorniki izkazati v nevarnih položajih ter kljubovati zaporam protiletalskih baterij, ki jih tod mrgoli, boreč se proti nadmočnim lovskim silam in premagujoč sovražnika z drznostjo zamisli in spretnostjo manevriranja. Ondan je bil neki ogledник napaden od štirih rdečih lovcev, a se jih je sijajno otepel. Rdeča patrola je bila razpršena in letalo se je s prerešetanimi krili in ogrodjem vrnilo v naše črte. En član posadke je bil ranjen od eksplozivne krogle.

Tako poteka ta slavna vojna naših letalcev, ki zanje ovire časa in kraja ne obstoje. Boj je hud in ne pozna oddiha. Vremenske neprilike se množe: dežuje, tla so bolj in bolj razmehčana; nevihte se kar vrste in delajo letanje nevarno, vidnost slabo in opazovanje težavno. Včeraj opoldne je kazal toplomer komaj deset stopenj. čeprav se je bilo v kratek čas pokazalo solnce. To je bilo baš v trenutku, ko se je eskadrila naših lovcev dvignila, da v nizkem poletu napade kolono rdečih vozil.

Odpor proti novim davkom v Ameriki

Washington, 9. sept. s. V senatu se je pričela proračunska debata. Debata je postala takoj živahno polemična zaradi opozicije številnih senatorjev proti novim davčnim bremenom, ki so navedeni v proračunu.

Kaznovani trgovci

Oddelki Kr. Kvesture, ki jim je poverjeno tržno nadzorstvo, so zadnje dni ugotovili, da so naslednji trgovci in obrtniki prekršili izdane odredbe na ta način, da so posamezne vrste blaga prodajali po previsokih cenah: **France Kham**, kolonialno blago, Kongresni trg 8; **Josip Koščak**, čevljar, Vidovdanska 1; **Julij Zupan**, gostilničar, Ulica 3 maja 4, **Anton Miklič**, gostilničar na Tržaški cesti 50, **Ivan Kunovar**, trgovec s kolonialnim blagom na Volnikovem trgu 1, **Frančiška Martinc**, trgovka s kolonialnim blagom na Tyrševi c. 17, **Marija Šmrajc**, prodajalka zelenjave v Tomačevem 18, **Ivan Maček**, trgovec z mešanim blagom v Horjulu. **Viktor Krašnja**, trgovec z mešanim blagom v Škocijanu, **Andrej Petrovčič**, trgovec z mešanim blagom v Horjulu, **Tomaž Vrhovec**, trgovina z mešanim blagom v Horjulu, **Ana Škrjanc**, prodajalna zelenjave v Bizoviku 44 in **Marija Mačar**, prodajalka zelenjave v Šmartnem ob Savi 43, **Alojzija Dremelj**, prodajalka zelenjave v Jurčkovi ulici 78, **Marija Starec**, prodajalka zelenjave v Cerkveni ulici 13, **Marija Ambrož**, prodajalka zelenjave v Sostrem 10 **Marija Kocjančič**, prodajalka zelenjave v Dobrunjah 67. Imenovani so bili prijavljeni sodni oblasti.

Nadalje so bili z globo kaznovani naslednji trgovci in obrtniki, ki niso razstavili cenikov: trgovec z železnino **Jurij Verovšek** na Tyrševi cesti 16, gostilničarka **Olga Dobovšek** v Jaršah 73, gostilničarka **Olga Schwentner** v Jaršah 38 in prodajalka sadja ter zelenjave **Ludvika Jarc** na Tržaški cesti 5.

Radio Ljubljana

Sreda, 10. septembra

7.30: Vesti v slovenščini. — 7.45: Lahka glasba. — 8: V odmoru napoved časa. — 8.15: Vesti v italijanščini. — 12.30: Vesti v slovenščini. — 12.45: Operetna glasba. — 13: Napoved časa in vesti v italijanščini. — 13.15: Uradno poročilo Glavnega stana Oboroženih Sil v slovenščini. — 13.17: Kvartet »Fantje na vasi« in kmečki trio. — 14: Vesti v italijanščini. — 14.15: Glasba za orkester pod vodstvom mojstra Arlandija. — 14.45: Vesti v slovenščini. — 17.15: Koncert violinista Karla Sancina, pri klavirju Lucijan Maria Škerjanc. — 19: Govorimo italijansko, italijanska ura prof. dr Stanka Lebna. — 19.30: Vesti v slovenščini. — 19.45: Saksofonske točke, izvaja Miloš Ziherl. — 20: Napoved časa in vesti v italijanščini. — 20.20: Pojasnila k dnevnim dogodkom v slovenščini. — 20.40: Orkester pod vodstvom mojstra Angelinija — 21.20: Himne in koračnica. — 21.30: Obvestila v slovenščini. — 22: Značilni italijanski ansambl pod vodstvom mojstra Prata. — 22.20: Raznovrstna glasba. — 22.45: Vesti v slovenščini.

Gospodarstvo

Naraščanje italijanske agrarne produkcije

V zadnjih letih se je na raznih področjih italijanskega kmetijskega gospodarstva v znatnem obsegu povečala produkcija. V tej zvezi je predvsem omeniti naglo povečanje italijanske produkcije fižola. L. 1938 je znašal pridelek fižola 1,402.000 stotov, naslednje leto se je dvignil na 1,431.000 stotov, lani pa na 1,925.000 stotov. To povečanje je deloma pripisati večji površini, pa tudi povečanju hektarskega donosa, ki se je dvignil, predlanskim na 2.9 metrskega stota, v posameznih področjih Ligurije in Sardinije pa celo na 7.7 metrskega stota. Tudi letos kaže letina prav dobro in računajo, da bo pridelek prekoračil 2 milijona metrskih stotov.

Tudi produkcija zelenjave se je v zadnjih letih uspešno razvijala. Zlasti se je povečal pridelek zelja, ki je lani dosegel 4.53 milijona metrskih stotov. Pridelek cvetače se je povzpel na 2.47 milijona metrskih stotov, pridelek čebule in česna pa na 1.56 metrskih stotov. Nadalje je Italija pridelala 3.0 milijona metrskih stotov kumar in 0.58 milijona metrskih stotov beluš. Končno je še omeniti, da je znašal pridelek graha 0.7 milijona metrskih stotov, vrhu tega pa so pridelali poleg že omenjene količine fižola v zrnu še 0.34 milijona metrskih stotov stročjega fižola.

Površina, posejana s sladkorno peso, je lani dosegla 172.000 ha nasproti 138.000 ha v letu 1938. Površina, posejana z lanom, je narasla od 5900 ha v letu 1936 na 7600 v predlanskem letu in 9600 ha v lanskem letu. Te številke se nanašajo na proizvodnjo lanu za tekstilno industrijo. Površina, posejana z lanom za pridobivanje semena, pa je narasla od 7700 ha v predlanskem letu na 14.900 ha v lanskem letu. Niso še znani lanski podatki za konopljo. S konopljo posejana površina je znašala 1937. leta 87.000 hektarov, naslednje leto pa 91.000 ha.

Osnove hrvatskega gospodarstva

Ob otvoritvi zagrebškega velesejma je objavila beograjska »Donauzeitung« zanimivo razpravo o osnovah hrvatskega gospodarstva, iz katere posnemamo naslednje podrobnosti:

Hrvatska je kmalu po 10. aprilu dobila nove meje in politično neodvisnost, sedaj pa potrebuje dovolj časa, truda in denarja, da se gospodarsko uredi, kar ne bo šlo brez žrtev. Če se danes mali človek sprašuje, zakaj je sedaj v Hrvatski mogoče dobiti kruh, sladkor in mast samo na karte, je treba odgovoriti naslednje: Žitna polja Bačke in Banata danes niso več na razpolago Hrvatski in bo treba z melioracijo usposobiti obsežna zemljišča za večje pridelovanje žita. Od sladkornih tvornic bivše Jugoslavije je ena sama ostala na področju Hrvatske in ta krije le polovico potrošnje. Prav tako se občuti pomanjkanje pitanih svinj iz Vojvodine. Hrvatska tudi nima zadostne steklarske industrije, bombažnih tkalnic, tvornic papirja, tudi nima črnega premoga in koksa. To, kar Hrvatski manjka, sicer lahko dobi iz inozemstva, toda prodati mora v zamenjavo svoje presežke. Tu pridejo v poštev predvsem rude, pa tudi les in razni agrarni proizvodi. Hrvatska je vrhu tega izrazito turistična država in bo imela od turizma tudi znatne dohodke. Neprecenljive so vodne sile, ki lahko v marsičem nadomestijo premog. Hrvatska trenotno še nima točnega inventarja naravnih zakladov, kolikor pa so znane številke, so deloma le cenjene.

Produkcija **rjavega premoga** je znašala lani na področju Hrvatske 2 in pol milijona ton. Tu gre deloma za prvovrstni rjavi premog, ki ima 5000 do 6000 kalorij, to je približno toliko, kakor črni premog druge vrste. Produkcija lignita znaša nekaj manj kakor 1 milijon ton. Produkcija premoga pa se bo dala še znatno dvigniti.

Med ostalimi rudami je na prvem mestu **železna ruda**, ki se pridobiva na področju Ljubije in Vareša. Železna ruda iz teh področij vsebuje 44 do 53 odst. železa. Na področju Hrvatske je znašala lani produkcija železne rude 554.000 ton; ta produkcija pa se da brez težkoč povečati na 750.000 ton, pri čemer bi po odbitku lastne potrošnje ostalo za izvoz 500.000 ton. Produkcija surovega železa se je na Hrvatskem v zadnjih letih povečala, in sicer od 39.921 ton v letu 1937 na 59.262 ton v naslednjem letu, 61.034 ton v letu 1939 in 80.147 ton v lanskem letu. Kapaciteta plavžev, od katerih sta dva v Varešu, dva v Topuskem in eden v Capragu in Bešlincu, znaša 109.000 ton letno. Hrvatska rudarska in topiliniška družba (prej Jugoslovensko jeklo) ima v Zenici pet Siemens-Martinovih peči in dve električni peči in lahko proizvaja na leto okrog 100.000 ton jekla. Valjarna v Zenici pa lahko skupaj z ono v Zemunu izdela na leto 165.000 ton železarskih proizvodov. Za popolno izkoriščanje kapacitete je hrvatska železarska industrija navezana na izvoz.

Druga važna ruda je **boksit**. Lani je znašala produkcija boksita v Dalmaciji 142.000 ton, v Hercegovini 91.000 ton in v Hrvatski Krajini 41.000 ton. Rezerve boksita so izredno velike in se da produkcija še znatno dvigniti. V zadnjem času so bila odkrita tudi ležišča **nafte**, ki nudijo optimistične izglede za bodočnost, vendar hrvatska vlada ne daje o tem točnejših podatkov, ker hoče prej ugotoviti, če bodo prvotni ugodni rezultati tudi trajni. Vsekakor je verjetno, da bo Hrvatska vstopila v krog držav, ki pridobivajo nafto. Seveda pa so na vseh teh področjih potrebne znatne investicije. Predvsem bo treba zgraditi napravo za pridobivanje koksa iz rjavega premoga ali pa zgraditi električne plavže. Potrebna je tudi gradnja tvornice aluminja, tako da bo Hrvatska izdelovala namesto rude izvažala kovino.

Obseg gozdov v Hrvatski se ceni na 3 in pol milijona ha. V zadnjih desetletjih gozdno gospodarstvo ni bilo racionalno in je treba zlasti preprečiti opustošenje gozdov. Okrog 75% letnega izvoza lesa iz bivše Jugoslavije je šlo iz Hrvatske. Tudi v bodoče bo imela Hrvatska dovolj lesa za izvoz.

V **žitu** nima Hrvatska zaenkrat nobenih presežkov. Pri strogem racioniranju bo pridelek pšenice, koruze, rži in ječmena zadostoval za prehrano. Ta slika pa se bo spremenila, če bodo enkrat dovršena obsežna melioracijska dela zlasti v Hercegovini, na Lonskem polju in v Slavoniji, kjer bodo pridobili 260.000 oralov prvovrstne zemlje. Ta površina sicer ni velika, vendar je treba upoštevati, da znaša sedaj na Hrvatskem povprečni pridelek pšenice le 11 metrskih stotov na hektar, na melioriranem področju pa bo dosežen dvojni pridelek.

V zadnjih letih se je razširila kultura sončničnega semena in soje, kar je važno za oskrbo Hrvatske z lanenim oljem. Površina posejana z lanom, znaša letos okrog 9.000 ha, površina posejana s konopljo pa 15.000 do 20.000 ha. Dalmatinski del države ima mnogo aromatičnih zelišč, daleč po svetu pa je znan dalmatinski bolhač.

V **sadjarstvu** zavzema prvo mesto sliva, saj je na Hrvatskem 15 milijonov sliv, poleg tega pa 2.5 milijona jablan, 1.75 milijona hrušk, 1.1 milijona orehov in 0.99 milijona češenj. Vinogradi obsegajo okrog 100.000 ha. Za letos se ceni, da bo znašal izvoz vina iz Hrvatske okrog 1500 vagonov.

Na področju **živinoreje** je treba še mnogo naporov, zlasti za zboljšanje pasem. Po zadnjih razpoložljivih podatkih je na Hrvatskem 630.000 konj, 1,975.000 glav goveje živine, 1,435.000 svinj, 3,000.000 glav drobnice in 9,000.000 komadov perutnine. Hrvatski primanjkuje pitanih svinj, ki jih mora sedaj deloma uvažati, od perutnine pa so po vsej Evropi znani hrvatski purani. Prizadevanje hrvatske vlade gre za tem, da se uredi predelava živinorejskih proizvodov in da se zgradi velika tvornica mesnih, sadnih in ribjih konzerv. Za izvoz so zlasti važna jajca. Na prejšnjo banovino Hrvatsko je odpadlo okrog 50% celotnega izvoza jajc bivše Jugoslavije. Mnogo je treba storiti za dvig ovčjereje, zlasti v pogledu volne. Letna produkcija volne znaša približno 4.500 ton, od tega pa je majhen del prvovrstne kakovosti.

Za gospodarski dvig države je ogromne važnosti, da se izkoristijo obsežne vodne sile, ki bodo tvorile osnovo za industrializacijo dežele in za elektrifikacijo železnic.

Priključitev Južne Srbije na omrežje bolgarskih železnic

Bolgarski ministrski predsednik prof. Filov je nedavno podal obsežno izjavo o gospodarski priključitvi zasedenega dela Južne Srbije s posebnim ozirom na ureditev prometa. S priključitvijo dela Južne Srbije in Tracije, se je prebivalstvo Bolgarije povečalo za okrog 25%, kajti v priključenem delu Južne Srbije živi 800 tisoč do 1 milijon ljudi, v priključenem delu Tracije pa 650.000 ljudi.

Nova področja namerava Bolgarija čimprej tudi v prometnem pogledu priključiti ostali Bolgariji. Zato je prva skrb bolgarske vlade zgraditi potrebne ceste in železnice. Za zvezo Bolgarije s priključenim delom Južne Srbije je bolgarska železniška uprava pričela graditi dve železniški zvezi. Med bivšo Jugoslavijo in Bolgarijo je doslej obstojala samo ena železniška zveza, in sicer od Niša preko Caribroda do Sofije. Zdaj je bolgarska železniška uprava pričela graditi železnico od Custendila preko Krive Palanke do Kumanovega, in drugo železniško zvezo od Džumaje do Kočan. Prav tako so v teku dela za gradnjo železniške zveze med Bolgarijo in Tracijo. Predvsem bodo zgradili železnico od Momčilgrada do Gjumudžine v Traciji, kjer se priključi na obstoječo železnico, ki je speljana od vzhoda proti zahodu skozi vso Tracijo.

Bolgarska vlada vrši sedaj priprave za uvedbo bolgarskih zakonov v priključenem področju, kjer je v glavnem že uredila svojo upravo. Prirejenih je bilo več tečajev za državne uradnike in posebnih tečajev za učitelje, ki se jih je udeležilo 600 učiteljev.

Gospodarske vesti

= **Devizni in klirinški tečaji.** Ob koncu preteklega tedna so bili na borzi v Milanu zabeleženi naslednji devizni tečaji (v oklepajih kliriški tečaji): Zedinjene države 19, Švica 441 (441), Argentina 4.26 (4.25), Belgija (304.18), Danska (366.80), Nemčija 760.45 (760.45), Hrvatska (38), Norveška (4.3215), Nizozemska (1009), Portugalska 0.7830 (0.7670), Švedska 453 (452.90) Bolgarija (23.20), Finska (38.91), Poljska (381.68), Rumunija (10.5263), Slovaška (65.40), Španija (169.40), Turčija (15.29), Madžarska (385.205).

= **Gospodarske težkoče Ženeve.** Iz Ženeve poročajo, da je sedaj v mestu nič manj nego 6000 praznih stanovanj. To število praznih stanovanj najbolj zgovorno izpričuje gospodarske težave, s katerimi se ima boriti Ženeva po polomu Društva narodov. Prej je bila Ženeva center mednarodne politike in diplomacije, danes pa stoji ogromna palača Društva narodov skoro prazna. Mestna uprava v Ženevi skuša vsaj deloma nadomestiti škodo in zahteva razdelitev švicarskih zveznih uradov na ta način da bi bil del teh uradov prenešen iz Berna v Ženevo, češ Bern je prenapolnjen, Ženeva pa ima 6000 praznih stanovanj. Seveda, se tudi mestna uprava v Ženevi zaveda, da nekaj sto uradnikov, ki bi se preselilo iz Berna v Ženevo ne bo moglo položaja bistveno spremeniti.

= **Postopna likvidacija Narodne banke.** Iz Beograda poročajo, da prevzema Srbska narodna banka postopno menični portfelj Jugoslovenske narodne banke v likvidaciji. Predvsem prevzema menice onih denarnih zavodov, trgovinskih in industrijskih podjetij, ki so že prej imela kredit in so ga redno vračala. Srbska narodna banka sporoča ob prevzemu portfelja posameznim tvrdkam, da lahko računajo na nov kredit. — Za financiranje obnovitvenih del skrbi predvsem Državna hipotekarna banka, ki je te dni objavila stanje ob koncu julija. Hranilne vloge so se v juliju povečale za 19 na 1062 milijona, gotovinska sredstva pa so narasla od 327 na 418 milijonov. Za financiranje javnih del je srbska vlada že prejšnji mesec pričela izdajati državne blagajniške bone in ima pooblastilo za izdajo teh bonov do višine 1 milijarde din.

Pripravljajmo si zaloge gob za zimo!

Ne samo posušene, temveč tudi konzervirane, t. j. v kis ali slanico vložene gobe, nadalje zmlete v prašek in skuhane v izvleček nam nudijo za zimo okusno in tečno hrano

Ne samo posušene, temveč tudi konzervirane, t. j. v kis ali slanico vložene gobe, nadalje zmlete v prašek in izkuhane v izvleček (ekstrakt) nam nudijo za zimo okusno in tečno prehrano.

Letošnje leto je v vseh pogledih nekako obnorelo: za pardnevno hudo pripeko je sledilo mrzlo deževje s snegom po višjih gorah. Vsi poljski in sadni pridelki so se v rasti in zorenju zaradi tega zakasnili. Podobna abnormalnost vlada tudi glede gob. Običajnih pomladnih gob smrčkov (mavrohov) in hrčkov (helvella) nadalje zgodnje kolobarnice ali jurovke (tricholoma gambosum, tr. graveolens) skoraj nikjer ni bilo. V prvih poletnih mesecih smo imeli edino le golobice (russula), ki pa jih pri nas le malo poznajo, zato jih tudi na trg ne prinašajo, kar je velika škoda. Redki poznavalci golobic so si napravili iz njih prve zimske zaloge (konzervirane). Pri nas rase nad 30 vrst golobic (vseh golobic je blizu 100 vrst), med njimi je le par sumljivih, oziroma neužitnih. Nekatere vrste golobic še vedno rasejo.

Nekako sredi avgusta so se za kratko dobo pojavili gobani (užitni goban ali jur in brezovi gobani) in ponekod tudi tako zvani karžlji (pravilno blagve, v Beli Krajini »knez«). Glavna sezona za jesenske gobe je tik pred nami (september, oktober), ako nas ne bo zopet varalo abnormalno leto.

Sušenje gob za prodajo in za dom

Vsa leta po prvi svetovni vojni smo posušene gobe prodajali največ izvoznikom, ki so jih potem izvažali večinoma v Ameriko in Anglijo, deloma direktno, deloma po italijanskih izvoznikih. Ker so letos poznopoletne gobe (avgusta) dosegle lepo posušene izredno visoko ceno, je dokaz, da bodo italijanski izvozniki rešili situacijo v prilog našim nabiralcem.

Za izvoz pridejo v poštev le posušeni gobani, t. j. užitni goban ali globanja (pri nas »jur«) lat. boletus edulis (bulbosus) in temu slična sovrstnika bronasti goban (boletus aereus) in kostanjevka (boletus badius). Oba gobana pa smatrajo naši nabiralci za raznobarvne »jurčke«. V denar gredo prav dobro tudi posušeni smrčki (mavrohi) in hrčki (lat. morchella, helvela). Teh gob pa je pri nas razmeroma malo, oziroma se lahko in dobro prodajo kar sveže kot prve pomladanske gobe (rasejo že od marca do maja).

Kako je treba gobe sušiti za prodajo? Dobro osnažene, a neoprane gobe se morajo rezati na tanke in široke lističe. Sušiti se morajo na soncu ali vsaj na svetlih in zračnih prostorih, da obdrže svetlo barvo. Čim svetlejše barve imajo posušene gobe, tem višjo ceno dosežejo. Nikakor pa ne smemo gob za prodajo sušiti v pečeh ali na prevročih pečeh.

Za domačo rabo lahko sušimo vse vrste užitnih gob razen mlečnic in posebno mehkih ter sluzastih. Za sušenje torej niso: sirovka (lactaria deliciosa), hruševka ali pečurka (lactaria volema) in obe manjši sovrstnici, tj. tirolska mlečnica (lactaria mitissima) in sladka mlečnica (lactaria subdulcis), maslenka (boletus luteus), razne polževke in polžarji (limacium gomphidius), tintnice (coprinus) in druge.

Vse ostale užitne gobe pa lahko sušimo za dom, med drugimi tudi take, ki rasejo v jeseni v velikih množinah, n. pr. sivorumene štorovke (armillaria mellea), rumene in rjave ježevke (Hydnum repandum, hydnum imbricatum), rumene in mrtvaške trobente (craterellus lutescens, craterellus cornucopioides), veliki in mali bet ali kij (clavaria pistillaris, clavaria ligula), lisice (cantharellus), žemljevec (polyporus confluens), ovčje vime ali »vampovke« (polyporus ovinus) in razne kolobarnice (tricholoma). Pri nas poznajo poglavitno le črnosivo kolobarnico (tricholoma portentosum), ki ji pravijo napačno »sivka«, toda po naših gozdih, pašnikih in travnikih rase še cela vrsta drugih užitnih kolobarnic, navadno v velikih množinah. Samo po sebi je umevno, da se za dom lahko sušijo tudi gobani, ki prerezani ali pretrgani počrnijo ali pomodrijo, a so znani kot užitni. Taki gobani so turek ali kozak, lat. boletus rufus, brezov goban ali ded (boletus scaber), lični goban (b. elegans) itd.

Za dom se gobe lahko suše tudi na pečeh ali v odprtih pečeh (pečicah). Toda tudi take gobe se morajo posušene hraniti na suhem in zračnem prostoru, da ne dobijo zatohlega duha in okusa, oziroma ne začno plesniti. Najboljša shramba so zračna podstrešja v pletenih košarah ali v vrečah, ki vise na stropu.

Konzervirane gobe

Za vlaganje v kis ali slanico so vse užitne gobe, torej tudi mlečnice ali razne sluzaste in mehke vrste. Posebno okusne so vložene sirovke (lactaria deliciosa), ki rasejo do pozne jeseni v velikih množinah po smrekovih gozdih, po travnikih in pašnikih blizu gozdov. Severni Slovani (Čehi, Poljaki in Rusi) vložе cele sodčke in čebre teh res delikatnih gob za zimo. Pri sirovkah pa je treba paziti na mleko. Okusne so le sirovke, ki izcejajo rumeno (citronasto) mleko, dočim ima strupena sirovka (lactaria torminosa) belo mleko. Razume se, da so za konzerviranje tudi užitni gobani, ki prerezani ali pretrgani počrnijo, oziroma pomodrijo, kakor poprej imenovana turek ali kozak in brezov goban, nadalje rumeni in rdečerepni mavel (boletus subtomentosus, boletus crysentheron) in drugi.

Za vlaganje v kis in v slanico imajo naše gospodinje svoje preizkušene recepte, oziroma izvejo zanje iz kuharskih knjig in od tovarišic, zato jih ne mislimo tu ponavljati. Priporočljivo je, da se v manjšem gospodinjstvu vzamejo za konzerviranje razmeroma male steklenice, da se enkrat načete posode kmalu porabijo.

Pri tej priliki je treba ponovno grajati zastarelo razvado nekaterih gospodinj, da so za vlaganje sposobni le prav drobni gobani. V tej zmoti jih podpirajo celo tržni poročevalci nekaterih časopisov. Tako smo brali nedavno, da so prinesle okoličanke na ljubljanski trg »majhne nerazvite jurčke za vlaganje«. Že prihodnji dan pa je poročevalca poučil tovariš v drugem dnevniku popolnoma pravilno: Gospodinje se ne morejo otresti nekaterih starih predsodkov. Tako mislijo, da so samo male gobe primerne za vlaganje. Nabiralci gob prav zaradi tega delajo leto za letom veliko škodo, ker nabirajo najmanjše gobe, navadno še nerazvite. Kopljejo jih iz zemlje in pri tem poškodujejo micel (nežne koreninice), da se gobe potem ne obnavljajo. Razen tega so pa mlade gobe manj redilne in nimajo še pravega okusa — pravimo, da so še vodene. Za vlaganje so večje gobe, ki pa morajo biti seveda zdrave, prav tako dobre kakor male.

Naš veščak je že opetovano grajal v predavanjih, v časopisih in revijah to razvado (prav za prav kaprico) mestnih gospodinj in kuharic. Razvada je napačna in neekonomična. Gobice, ki so jedva predrle iz zemlje, so slične nezrelemu sadju, ker so vodene in brez pravega okusa. Šele na zraku in soncu se navzamejo gobe arome in redilnih snovi. Z drobnimi gobicami pa je tudi velika potrata, ker dorasla goba bi zalegla za desetorico takega drobiža. Najokusnejše in najizdatnejše so gobe v svojem popolnem razvitku, t. j. približno en teden stare, a še vedno trdne in jedre. Pametna gospodinja vlaga le takšne gobe in sicer jih razreže na poljubne kose ali tudi na lističe kakor za sušenje. Razvada z vlaganjem gobjega drobiža izvira iz časov splošnega razkošja, ko so bile take gobice za nekakšno dekoracijo (obložki, garniranje) za raznovrstne pečenke na gosposkih mizah.

Gobji prašek

Vse užitne gobe, ki smo jih navedli, da so pripravne za sušenje, se lahko zmeljejo za gobji prašek. Navadno pa zmeljemo le tiste vrste, ki so posušene bolj ali manj trde, n. pr. lisice, ježevke (rumenkaste in rjave), trobente (rumene in mrtvaške), bet ali kij (veliki in mali), žemljevec, ovčje vime (vampovke), štorovke in druge. Za mletje posušimo gobe na peči štedilniku, v odprti krušni peči, ali v takšni pečici štedilnikov (v zaprti peči ali pečici bi se »skuhale«). Meljemo jih v mlinčkih za kavo ali jedrca. Prašek hranimo v zaprtih posodah na suhem prostoru. Za juho ali omako je treba dati eno žličko praška na osebo.

Gobji izvleček

Gobji izvleček kuhamo iz vseh vrst užitnih gob, t. j. tudi iz takšnih, ki so za drugačno uporabo manjvredne, a rasejo jeseni v velikih množinah, n. pr. razne kolobarnice (tricholoma), peščenke, kravjače, ovčarke, maslenke, polževke in polžarji. Posebno dober okus dobi ekstrakt, ako dodamo še plemenitih vrst, n. pr. gobane, šampinjone, sirovke, dežnice, štorovke, razne golobice itd. Gobji izvleček kuhamo na sledeči način: dobro osnažene gobe se na drobno zrežejo, oziroma seseklјajo in se dolgo kuhajo brez vode, t. j. v lastni vodi, ki jo izločujejo gobe med kuhanjem. Od časa do časa odlijemo vodo v posebno posodo. Končno prilijemo gobam nekoliko vode ter jih še dalje kuhamo. Tudi to vodo odlijemo k prvi. Tako temeljito izkuhane gobe seve vržemo na gnoj. Nakuhani sok dobro osolimo (na 1 liter soka 1 kavno žličko soli) ter ga še toliko časa kuhamo, da se zgosti liki sirup, nakar ga spravimo v posode, ki se morajo dobro zamašiti. Pravilno kuhani in hranjeni izvleček se drži tudi leta. Rabimo ga v manjših količinah za dodatke k juham in omakam, kakor druge tovrstne začimbe (Maggi, Juhan). Za družino 5—6 oseb zadostuje kavna žlička ekstrakta.

Gobe v gospodarstvu

Ne samo za ljudi, temveč tudi za živali so gobe dobra hrana. Mnoge gozdne živali poznajo gobe za posebno poslastico, n. pr. veverice in ptice. Pa tudi domače govedo si zna na paši poiskati užitne gobe, nikoli pa se ne dotakne strupenih gob. V tem pogledu je govedo spretnejše od ljudi.

Kakor za ljudi, tako lahko pripravimo za naše domače živali zimsko prehrano iz gob. Za domačo perutnino napravimo dobro pičo, ako užitne (tudi manjvredne) gobe posušimo, nato pa zdrobimo ter take pomešamo med zrnje. Perutnina takšno zmes prav rada zoblje in kokoši neso ob takšni hrani mnogo jajc.

Izborno hrano za ribe pripravimo iz užitnih gob, ako sveže seseklјamo, jih stlačimo v kolačke ali kepe ter jih dobro posušimo na soncu ali v peči.

Za svinje dobimo prav dobro hrano, ako užitne (tudi manjvredne) gobe prekuhamo, nato zmečkamo ter jih pomešamo med običajno svinjsko pičo. V goratih krajih Nemčije in severne Češke krmijo kmetje jeseni svoje svinje poglavitno z gobami.

Prav dobro gnojilo za vrtove nam nudijo vsakovrstne gobe (tudi neužitne in strupene). Kemiki trdijo, da je gobji gnoj celo izdatnejši kot razna umetna gnojila, ker vsebujejo gobe izredno mnogo fosforja.

A. B.

Premoga še dolgo ne bo zmanjkalo

Že ob sami navedbi imena »premog« porečete: »Nu, vendar enkrat tudi o tem!« Toda bojimo se, da ste v zmoti. Nikakor ne utegnemo danes poseči v skrbi in debate naših gospodinj, niti jim ne utegnemo dajati nasvetov, kje si čim ceneje, na obroke in s čim hitrejšo dobavo zagotovijo premog. A prav zato, ker je premog poleg drv danes — posebno zdajle na jesen — v ospredju vseh domačih skrbi, naj le izpregovorimo o črnem diamantu, ne da bi o njem kopičili previsoke številke.

Marsikaj se je spremenilo tudi pri kopanju premoga. Saj zahteva vojna svoj velikanski delež. Toda za naše povprečne človeške pojme ostaja letna dobava premoga na vsem svetu vendarle v enaki veličini. Dan in noč, poleti kakor pozimi brnijo globoko pod zemljo zasekovalna kladiva in pokajo razstreliva, hruščače se lomijo skladi premoga, iz šahtov dvigajo minuto za minuto neštete vagončke, po vseh državah razpeljavajo vlaki vagone s tonami črnega tovora, po vseh oceanih križarijo ladje, gnane od silne vročine, ki jo venomer netijo kurjači, podobni tam doli v ladijskih trupih živim črnim vragom.

V današnji dobi izkopljejo na vsem svetu vsako leto povprečno poldrugo milijardo ton premoga. To je tolikšna množina, da bi lahko zgoreli vsi grešniki, ki se jih je od stvaritve sveta znašlo v peklu, in povrh še mnogo živih grešnikov.

Toda šalo ob stran! Preden bomo goreli v peklu, porečete, da bomo na tem svetu že davno začeli zmrzovati! Kaj pa mislite, tolikšno izkoriščanje, večno izčrpavanje podzemlja, to se mora nekoč pač tudi končati. In potem?

Ne bojte se, niste sami, ki vas tare ta skrb. Tudi k slovečemu gospodarskemu pisatelju Semjonovu je prišel zaskrbljen gospod, ki ga tarejo najrazličnejše skrbi in se brž zavaruje zoper vsako morebitno nevšečnost. Pri učenjaku je že iskal nasveta zastran poplav, potresov in kolere in se je nato dal primerno zavarovati. Zdajci mu je šinila v glavo še misel, da utegne doživeti dan, ko bo podzemlje zevalo praznine in ne bo mogoče spraviti na svetlo niti mrvice premoga. O, to ga je zgrozilo in zazeblo...

— Povejte mi, čemu se vendar tega bojite? — ga je vprašal učenjak. — Premoga je vendar ogromno na svetu.

— To se vam samo tako zdi, dragi moj, — je odvrnil zaskrbljeni gospod in je brž vložil v usta bonbonček, da mu ne bi škodoval cigaretni dim. Potem je nadaljeval: — Še včeraj sem čital — in nato nisem mogel zaspati — kako je s premogom. To se kar koplje in koplje, zaloga pa je vendar omejena. Saj vendar na svetu ni nič več kakor pet bilijonov ton premoga!

— Kakšnih bilijonov? To ste morali čitati po kakem ameriškem viru. Kolikor vem, imajo Američani milijardo za bilijon.

—Kaj za vraga me brigajo Američani! Milijon je tisto, kar pride takoj za milijardo. Tisoč milijard, to je po mojem bilijon. Če hočete, lahko vi to imenujete poljubno, dejstva pa ne spremenite. In to je: da bo premoga kmalu konec.

— Jaz pa vendar sodim, da se ni treba ničesar bati. Premoga imamo še za 6000 let dovolj.

— Saj to je ravno tista zmota. Prejšnje čase smo mislili, da ga bo za 6000 let, danes pa je dognano, da bodo zaloge znatno prej izčrpane.

Učeni pisatelj je pogledal v debelo knjigo in tam je stalo zapisano: »Razlikujemo zanesljive in verjetne zaloge premoga...«

— Ali bova upoštevala oboje zaloge?

— Ne, ne, za vraga! — je nasprotoval zaskrbljeni gospod. — Samo zanesljive.

— Toda pomislite vendar, verjetne zaloge so vendar tudi precej natančno določene. Raziskovalci zemlje se pač dobro razumejo na te reči. Razen tega pa — koliko je še sveta, ki še sploh ni raziskan! V Južni Ameriki, Aziji, v polarnih zemljah bodo morda takoj po sedanji vojni ali že prej odkrili nove velikanske rudnike.

— Vse lepo, — se je z vzdihom vdal zaskrbljeni gospod. — Tedaj pač v božjem imenu računajte vse skupaj.

— Nu, zaokroživa številke! Skupna zaloga premoga obeh vrst znaša 5000 milijard ton. Porabimo jih na leto okrog poldrugo milijardo. In zdaj deliva: to da 3333 — torej je na svetu premoga dovolj še za več ko tri tisoč let. Ali vam je to zadosti?

— Dragi moj, saj to je ravno tisto strašno. Najprej so nam učenjaki pravili: premoga je za 6000 let — zdaj nam spet pravite: za 3000 let ga bo. Nazadnje, kmalu boste rekli 2000... 1000... Povejte, prosim vas, kaj pa naj potem počnemo?

Zaskrbljeni gospod si je zaradi dežja obul galoše, nabasal si je bombaž v levo uho (desno je pustil odprto, da ne preslišiavtomobilistov in biciklistov), potem je razprl dežnik, ovil si je vrat in usta s šalom in je šel ven na ulico, najbrž spet v prvo zavarovalnico.

Takih zaskrbljenih gospodov je mnogo na svetu. Toda, naj se res nič ne boje. Ko minejo vojne nevšečnosti, bodo imeli premoga več kakor kdaj prej. Je pa vprašanje, če ga bomo sploh še potrebovali. Namreč, razumite prav: potrebovali takole za domačo porabo. Plini in elektrika bosta najbrž odstranila črno nesnago iz kuhinje in črne skrbi iz nežnih gospodinjskih glavic. Že zavoljo tega se izplača počakati na konec vojne!

Narodna hrvatska akademija

Poleg hrvatske akademije znanosti in umetnosti je bila ustanovljena še posebna akademija za propagando hrvatske kulture

Zagreb, 9. septembra.

Včeraj smo poročali, kako se organizira Hrvatska akademija znanosti in umetnosti po novem statutu. Poleg te pa se je ustanovila v Zagrebu še posebna Narodna hrvatska akademija. Za razliko med obema naj navedemo navedbo tajnika pripravljalnega odbora prof. dr. Vladimira Bazala, ki je na ustanovni skupščini naglasil: H[illegible] a akademija znanosti in umetnosti r[illegible]akuje, Narodna hrvatska akademija pa propagira tisto, kar je že raziskano, in daje pobudo za raziskovanje. Narodna hrvatska akademija ima predvsem nalogo, da propagira notranjo vrednost Hrvatov kot svojevrstnega naroda.

Ustavno skupščino, ki je bila v prostorih Hrvatsko-nemškega društva je vodil odvetnik dr. Dragotin Šafar. Navedel je, da je prosvetni minister dr. Mile Budak zagotovil vso potrebno podporo: Narodna hrvatska akademija bo dobila posebno poslopje in vsa potrebna sredstva. Dr. Šafar je posebno pozdravil odposlanca Nemške akademije iz Monakovega prof. Kóniga kot predstavnika onega naroda, ki je bil vedno vzor hrvatskih ustašev.

Tajnik dr. Vladimir Bazala je nato po načrtu pravil navedel, da je namen nove Narodne hrvatske akademije: zbiranje in urejanje podatkov ter propaganda preteklosti in sedanjosti hrvatskega naroda v nacionalnem smislu; prizadevanje, da se čim bolj raziskujejo, zbirajo, širijo in propagirajo duševne in gmotne dobrine hrvatskega naroda, v katerih se izraža narodno čustvovanje in notranja vrednost Hrvatov kot naroda svoje vrste; nega in pospeševanje pravilnega hrvatskega jezika v govoru in pisavi; poučevanje in izpopolnjevanje v hrvaščini doma in na tujem; vzdrževanje zvez z vsemi podobnimi kulturnimi in gospodarskimi narodnimi ustanovami na tujem ter slednjič širjenje hrvatske duhovne in gmotne kulture ter poglabljanje stikov hrvatskega naroda z ostalimi narodi.

Akademija bo prirejala predavanja, sestanke, jezikovne in strokovne tečaje ter bo izdajala svoje publikacije. Član lahko postane vsak Hrvat, čigar sprejem predlagata dva člana. Akademija bo imela svoj znak, ki ga bodo člani lahko nosili pri vseh javnih nastopih. Posebno zaslužni možje bodo lahko odlikovani s posebno vrvico pri znaku. Za zgled bo dosledno služila monakovska Nemška akademija, prav tako pa bo Narodna hrvatska akademija vzdrževala stike z Italijanskim kulturnim institutom. V članstvo bodo sprejeti tudi predstavniki tujih narodov, ki propagirajo hrvatsko kulturo.

Prof. teol. dr. Janko Šimrak je pozdravil ustanovitev take akademije v imenu katoliške cerkve in duhovščine, nakar je predlagal, naj ima Narodna hrvatska akademija za svojo prvo nalogo izdajo del pokojnega hrvatskega upornika Kvaternika. Za predsednika je bil izvoljen dr. Dragutin Šafar, za podpredsednika vseuč. prof. dr Edo Miloslavić in dr. Janko Šimrak, za tajnika dr. Marijan Horvat, za urednika publikacij pa dr. Kruno Krstić. Ustanovljenih je bilo 11 odsekov, v katerih sodelujejo posamezni vseučiliški profesorji.

Skrb za strokovne nadaljevalne šole

Prva seja šolskega odbora je razpravljala o vseh potrebah dobre vzgoje obrtniškega naraščaja

Ljubljana 9 septembra.

Šolski odbor strokovnih nadaljevalnih šol mestne občine ljubljanske je imel na mestnem poglavarstvu prvo redno sejo, ki jo je vodil predsednik dr. Vladimir Ravnihar. Opisal je predvsem naloge in dolžnosti odbora kakor tudi dolžnosti mestne občine do strokovno nadaljevalnih šol. Odbor skrbi za uspeh in napredek vseh šol mestna občina pa v pretežni meri za finančna sredstva, medtem ko vse personalne, strokovne in pedagoške zadeve rešuje Visoki Komisariat. Vse strokovne nadaljevalne šole so nastanjene v poslopjih mestnih ljudskih šol. Ker se je na novo ustanovila Zbornica za obrt, bo mogla posvetiti še več pažnje procvitu strokovnega nadaljevalnega šolstva. Zastopniki obrtnih združenj pa so bili naprošeni, naj združenja po možnosti zvišajo prispevke, ker so bremena mestne občine zelo velika, koristi od dobro izšolanega obrtnega naraščaja pa imajo predvsem obrtniki. Mestna občina mora kar najbolj varčevati pri vseh izdatkih. Zato so bili šolski upravitelji naprošeni, naj se strogo ravnajo po okrožnici o postopku pri nabavkah šolskih potrebščin. Ob zaključku je predsednik naglasil razveseljivo dejstvo, da se strokovno nadaljevalno šolstvo v Ljubljani od leta do leta bolj razvija in da se obisk dviga. Izboljšali so se učni uspehi kar je gotovo častna zasluga učiteljskega zbora.

Podrobneje je o stanju strokovnih nadaljevalnih šol v Ljubljani poročal tajnik Leo Vider. Šolski odbor je upravljal v preteklem letu pet šol, in sicer: strokovno nadaljevalno šolo za mehanične tehnične obrti na Ledini, splošno strokovno nadaljevalno šolo na Vrtači, strokovno nadaljevalno šolo za umetne in moške obrti na Prulah, žensko strokovno nadaljevalno šolo za umetne in oblačilne obrti pri sv. Jakobu ter strokovno nadaljevalno šolo za stavbne obrti na Grabnu. Vpisanih je bilo v začetku šolskega leta 1609 vajencev (od tega 507 vajenk), ob koncu šolskega leta pa je ostalo 1445 vajencev (od tega 455 vajenk). Učni smoter je doseglo 1295 učencev (439 učenk), to je 89.69 %. Odhodno spričevalo je prejelo 309 učencev (137 učenk). Poučevalo je vsega skupaj 91 učiteljev z upravitelji vred, od teh je bilo 14 učiteljic, ki so imeli 642 tedenskih učnih ur šolskega pouka.

Za prihodnje šolsko leto je priporočil tajnik nekatere ukrepe, da se obisk pouka še izboljša. V obrtnem zakonu so določbe, da se kaznujejo mojstri, ki ne skrbe, da bi vajenci redno obiskovali strokovne nadaljevalne šole. Strokovno učiteljstvo je prosilo za zvišanje honorarjev, ki so bili prej enotno določeni za vso pokrajino. Naprošen bo Visoki Komisariat, da dovoli zvišanje. V debati je bilo naglašeno, da se honorarji ne smejo zvišati na račun vajencev in da bo treba poiskati posebne vire, ker je mestna občina v težavnem položaju. Nadalje je bilo sklenjeno, da se Visoki Komisariat naprosi, naj se čimprej zgradi strokovna nadaljevalna šola, kjer bodo nastavljene stalne strokovne moči in honorarno vprašanje ne bo imelo več vloge. V imenu vseh združenj obrtnikov se je zbornični tajnik dr. Pretnar zahvalil mestni občini, da je z nakupom zemljišča pokazala dobro voljo in da resno misli na gradnjo šole.

Združenje brivcev je naslovilo na mestno poglavarstvo posebno vlogo, s katero predlaga spremembo praktičnega pouka na splošni strokovni nadaljevalni šoli. Že uredba sama določa, da se mora dati vajencem prilika, da se tudi praktično izvežbajo v delavnicah. Potrebno bi bilo le, da se sedanji učni načrt malo spremeni. Sklicati kaže anketo zavoljo razgovora o praktičnem pouku. Predlagano je tudi bilo, da se oskrbe brezplačni tečaji, če bi se vajenci želeli učiti italijanščine.

»Gospod lev — prisegam vam — on je streljal!«

Sreča in nesreča v svetovni zgodovini

V lastnem življenju smo navajeni, da vse, kar se nam zgodi, presojamo kot srečo ali nesrečo in po sebi umevno prenašamo to naziranje tudi na pretekle čase. Sloveči zgodovinar Jakob Burckhardt pa čisto drugače sodi po svojih zanimivih vprašanjih svetovne zgodovine.

Že od vsega početka bi se nam morali vzbuditi dvomi, ker se naša sodba o lastnih zadevah lahko močno menja po življenjski dobi in izkušnjah. Šele poslednja naša živa ura nam dopusti zaključno sodbo o tistih ljudeh in stvareh, ki smo jih srečali v življenju. In ta naša sodba se lahko glasi zelo različno, pač po tem, če umremo v štiridesetem ali v osemdesetem letu. In še tedaj je to za nas same zgolj osebna, nestvarna resnica. Pač vsakdo doživi, da se mu nekdanje želje izkažejo pozneje za neumnost. Kljub vsemu temu pa so se zgodovinske sodbe o sreči in nesreči v preteklosti oblikovale in sicer sodbe o posameznih dogodkih kakor tudi o celih obdobjih in razmerjih. Zlasti pa ljubi take sodbe današnji čas.

Že res, poznamo tudi nekatere starejše sodbe: ta in oni stari pisec je izpovedal, kako ugodno je vladajočemu razredu, ki gospoduje služečim; Macchiavelli proslavlja leto 1298., seveda, da lahko takoj nato sledeči prevrat postavi v nasprotje. In prav tako nam riše Justinger sliko starega Berna okrog leta 1350. Vse to je sicer čisto krajevno in je dozdevna sreča bila zgrajena na trpljenju drugih. Vendar so vse te izpovedi mične same zase in niso bile izrečene v smislu svetovnozgodovinskih razgledov.

Toda ljudje sodimo takole:

Bila je vsa sreča, da so Grki premagali Peržane in Rim Kartagino.

Bila je nesreča, da so Atenci v Peloponeški vojni podlegli Špartancem.

Nesreča, da je bil Cezar umorjen, preden je mogel zagotoviti rimskemu imperiju primerno obliko.

Nesreča, da je pri preseljevanju narodov propadlo toliko dragocenih najvišjih pridobitev človeškega duha. Toda sreča, da je nova zdrava ljudska snov pri tem osvežila svet.

Sreča, da se je Evropa v osmem stoletju v celoti ubranila Islama.

Nesreča, da so nemški cesarji podlegli v boju s papeži, nakar je lahko cerkev razvila tako strahotno nasilje.

Nesreča, da se je reformacija izvršila samo v polovici Evrope in da se je protestantizem razdelil v dve veroizpovedi.

Sreča, da sta Španija in pozneje Ludvik XIV. naposled propadla s svojimi načrti o zavladanju vsemu svetu. —

Seveda, čim bliže sodobnosti, tembolj gredo sodbe navzkriž. Toda lahko bi rekli, da s tem zoper presojanje po sebi ni nič dokazanega, ker pač ima takšno presojanje, če le prezremo kakšno daljšo obdobje, svoj prav in zna pravilno presojati vzroke in učinke, dogodke in posledice.

Kot optična prevara se nam kaže sreča v gotovih dobah pri nekaterih narodih in jo slikamo čisto podobno kakor pri človeku: najprej pomlad, potem poletje in slične podobe. Da, zamišljamo si vse to dogajanje v lepi pokrajini, kakor da bivamo v prijazni hiši. Kakor nam večerni dim iz dimnika kakšne oddaljene koče pričara toplino in prisrčnost tistih, ki v koči prebivajo, tako gledamo na marsikaj, kar je časovno od nas oddaljeno.

Cele dobe imamo za srečne ali nesrečne. Srečne so tako imenovane cvetoče dobe človeštva. Postavim: za cvetočo imamo Periklejevo dobo, v kateri je bil dosežen višek vsega življenja v starini, kar se tiče države, družbe, umetnosti in poezije. Podobna obdobja so bila za časa dobrih cesarjev v drugem stoletju po Kristu, toda ta obdobja so vendarle preveč enostransko izbrana. A kaj, saj je vendar še Renan trdil, da so bila tri desetletja med 1815 in 1848 najboljša, kar jih je doživela Francija in morda vse človeštvo.

Kot izredno nesrečni veljajo seveda časi velikih razdiranj in rušenj, pri čemer pa pozabimo upoštevati srečno zavest zmagovalčevo.

Šele novejša doba je pričela ustvarjati takšne sodbe. Starinci so verjeli, da je nekoč v začetku bila zlata doba, nakar se je vse stalno slabšalo. V današnjem času se bolj uveljavlja teorija, da se stalno izpopolnjujemo — to je tako imenovani naš »napredek« — v prid sodobnosti in bodočnosti.

Po prazgodovinskih razkritjih lahko uganemo vsaj toliko, da so predzgodovinska obdobja človeškega rodu minila v veliki mračnosti, polživinski grozi, ljudožrstvu in podobnem. Vsekakor so bile tiste dobe, ki smo jih doslej imeli za mladost posameznih narodov — namreč tiste, v katerih so posamezni rodovi že kolikor toliko vidno nastopali — po sebi že prav pozni časi.

Kdo je tisti, ki zgodovino presoja? To je nekaka zvrst literarne zamišljenosti, ki se je polagoma nakopičila iz želja in razmišljanj ter iz pravih ali domnevnih sklepov celega števila zgodovinarjev, katerih dela najbolj čitamo. Sodbe se niso razširjale brez namere, marveč se tudi še danes pogosto izkorišča jo za dokazovanje v prid ali v škodo posameznih smeri v sedanjosti. Take sodbe spadajo k prtljagi javnega mnenja in nosijo deloma prav jasno — zlasti kar se tiče ostrine in grobosti — žig svojega časa. To so smrtni sovražniki pravega zgodovinskega spoznanja.

Živali si svetijo same

Znano je, da gre pri naših svetilih najmanj polovica vse energije v izgubo, ker proizvajajo več toplote nego svetlobe. Dosti cenejša bi bila razsvetljava, če bi jo bilo mogoče ustvariti na podlagi »hladne svetlobe«. Tehnika je v tem oziru dosegla že precejšnje uspehe, a naj si bo še tako napredna, temu, kar ustvarja narava sama, vendarle ni našla še prave primere. Pred neznatnimi glivami in bakterijami se mora ukloniti, kajti te proizvajajo v resnici takšno hladno luč. V tem oziru jih tehnika še ni mogla posnemati in jih še dober čas ne bo, kajti hladna svetloba bitij je proizvod zamotanih in deloma še zelo skrivnostnih življenjskih dognanj.

Svetlobe, ki jo proizvajajo ta in druga bitja, ne smemo zamenjavati s fosforesciranjem. Če se naše budilke in žepne ure ponoči svetijo, je vzrok v tem, da so namazane s snovjo, ki ima to sposobnost, da svetlobo nabira in jo v temi spet oddaja. Z radijem nima to, mimogrede omenjeno, nobenega opravka. Boječi ljudje bi se zelo prestrašili, če bi ponoči zadeli ob sveže posekano drevo, ki se zelenkasto svetlika. Toda z »duhovi« nima to nobene zveze, gre samo za podgobje neke gobe, ki ima isto lastnost kakor svetilna barva na žepnih urah, namreč lastnost fosforesciranja, izžarevanja svetlobe, ki jo je podnevi nabiralo. Trohneči les pa se lahko svetlika še na drug način, in sicer pod vplivom bakterij. To ni nič posebnega in hudega. Če ugotovimo to svetlikanje v toplem poletnem večeru na pečenki, pa je seveda bolje, da si naročimo drugo večerjo.

Slovitemu botaniku prof. Molischu je kot prvemu uspelo, da je svetlikajoče se bakterije vzredil v čistih kulturah. Steklene posode s kulturo takšnih bakterij so že praktične svetilke na nočni omarici. Požara ne morejo povzročiti, dajejo milo, modrikasto svetlobo in so poceni.

Najbolj znane živali, ki izžarevajo svetlobo, so naše kresnice. Njih svetlikanje predstavlja prav za prav ljubezenski signal. Samice kresnic namreč ne morejo leteti, temveč sedijo v travi, a ker nočejo »obsedeti«, signalizirajo optično svojo navzočnost samcem. Samci pa se jim javljajo na isti način, in tako je stvar v redu. V tropskih krajih živijo še dosti večje in lepše kresnice, marsikatere imajo vdelane cele svetilne naprave, kakor n. pr. južnoameriški »cucujo«, ki ga Indijanci uporabljajo kot mičen okras svojih glav in kot svetilo. Ta cucujo ima na prsih dva zelo močna svetilna organa, ki sta opremljena celo s posebnim — reflektorjem. Najzanimivejše pa je to, da hrošč svoje svetlobe ne proizvaja sam, temveč da uporablja le svetilne bakterije. To je posebno zanimiv primer živalskega sožitja, simbioze med hroščem in bakterijami. Neznatne enostaničnice imajo v hrošču prosto stanovanje in hrano, hrošč pa ima od njih svojo svetlobo. Prebrisane samice cucuja pa pazijo na to, da dobi tudi njih potomstvo nekaj tega svetila, zato so že jajčeca v maternem telesu inficirana s svetilnimi bakterijami, pozorni opazovalec se lahko prepriča, da se ta jajčeca svetlikajo že v jajčniku.

Kakor svetilni hrošči uporabljajo tudi sipe bakterije kot svetilni vir. Vdelale so jih tako rekoč v svoje organe. Na kakšen način so prišle bakterije tja, je uganka, ki jo je tem težje rešiti, ker gre za eno in isto vrsto bakterij, ki jih ne dobimo nikoli prostih v morski vodi, temveč vedno le v svetilnih žlezah sip. Tudi svetilni organi sip razpolagajo z reflektorji, ki učinek povečavajo, zgrajeni so kakor zrcala in zadnja stran jim je obložena s pigmentnim zaslonom. To velja zlasti za globokomorske sipe, a čim globlje prodiramo v globočine morja, tem več je bitij, ki so opremljena s svetilnimi organi. To je tudi umljivo, saj jih potrebujejo v večni noči morskih globin nujneje nego živali v višjih morskih legah, kamor še prodira nekaj dnevne svetlobe, ali pa živali s površine zemlje.

Največičastnejše svetlobne učinke pa ne proizvajajo velike živali, temveč miskroskopsko majhne praživalice, ki nastopajo v milijonskih in milijardnih množicah ter si same proizvajajo svetilno snov, ne da bi jim pomagale običajne bakterije. Kako se vse to dogaja, nam sicer ni znano, vemo le to, da je tako zvani morski sij eden najmogočnejših naravnih pojavov. Voda je videti na širne razdalje kakor pozlačena in prevlečena s tekočo svetlobo, ki posnema igro valov. V tropskih krajih se pojavljajo ponoči včasih tudi drugi svetlobni čudeži iz živalskega sveta, n. pr. »ognjeni valji«, to so plaščarji, ki dosežejo velikost do enega metra in proizvajajo prave ognjene čarovnije. Tudi morski polži, črvi in pred vsem morski klobuki si pogostoma svetijo na svojih poteh. Najbolj čudne oblike žarečih živali pa skrivajo, kakor omenjeno, brezdanje morske globočine. Najbolj razvneta domišljija bi si ne mogla izmisliti nenavadnejših oblik in naprav, ki si jih je narava tam izmislila. Tako imajo neki raki prave »svetilke«. Neka vrsta teh globokomorskih rakov iz Atlantika ima svetilne organe na prsih in ti organi niso samo opremljeni z močnimi reflektorji, temveč tudi s pravimi lečami na teh reflektorjih, ki se dado razen tega vsak trenutek zasloniti kakor kakšna žepna svetilka. V vzhodnoindijskih vodovjih pa živi neka vrsta rib, ki ima svetila z običajnimi žarečimi bakterijami, a ti svetlobni organi se dado obrniti, tako da nenadno »ugasnejo«. Svetloba teh ribjih svetilk je tako močna, da so si indijski ribiči izmislili nekaj pripravnega: ker delujejo svetilni organi še nekaj časa potem, ko je riba mrtva, jih uporabljajo kot — vabo in imajo ž njo lepe uspehe .

Najlepše in najčudovitejše svetlobne čare je doživel pač William Beebe, znameniti ameriški raziskovalec morskih globin. S svojo batisfero, okroglo jekleno kabino je prodrl do 923. metra pod morsko gladino in lahko si mislimo, da je tam vsak svetlobni pojav še posebno učinkovit, saj ne dospe do te globine noben žarek dnevne svetlobe. Tam vlada večna, črna noč, ki si je bolj črne ne moremo predstavljati, a v tej popolni temi tem bolj žarijo svetila poedinih živali. Grozotne sipe plavajo mimo in njih svetilni organi se svetlikajo zelenkasto, orjaške ribe roparice švigajo skozi temo in užigajo ter zaslanjajo svoje žaromete, svetli, prozorni raki prihajajo s svojimi svetilnimi napravami, kačam podobni nestvori žarijo v motnem siju sredi meduz, ki izžarevajo penasto svetlobo. Nenadno pa se sproži kvišku pravi ognjeni vodomet in zažari z vsemi mogočimi barvami v oceansko noč. To je bil ognjemet neke globokomorske garnele. V vrhnjih plasteh morja, kjer vlada še dnevna svetloba, uporabljajo sipe oblake temne tekočine kot zaščitno orožje. To orožje bi bilo v globočinah brez pomena, saj bi ga nihče ne opazil in se ga ustrašil. Zato pa nastopajo živali tu z drugačnimi pripomočki: s svetlobnimi efekti. Vodomet isker, ki ga spušča omenjena garnela, prežene s sigurnostjo vsakega napadalca in sovražnika.

Vztrajni jahač

Cowboy Elmer Schuman iz Montane si je zadal nalogo, da bo prejahal 7200 milj brez odmora. Na sliki je baš pri tem, da med svojim poskusom zamenja konja.

V letošnjem deževnem poletju

so ženske in otroci radi nosili nove dežne plašče in obleke iz prozorne tvarine

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

V majhnem mestu je priredila pevka koncert. Na vrata koncertne dvorane so obesili napis: »Pse povesti s seboj ni dovoljeno!«

Po koncertu je napisala neka roka s svinčnikom pod to opozorilo: »Društvo za zaščito živali«.

*

»Ali objokuje tvoja žena še vedno smrt svojega prvega moža?«

»Ona ne — pač pa jaz.«

ANEKDOTA

Pred prvo svetovno vojno so v Kromerižu na Vernih duš dan kakor običajno igrali solzavo Raupachovo igro »Mlinar in njegova hči«. Režiser je hotel to uprizoritev napraviti posebno sijajno in je najel množico ljudi, ki naj bi nastopili v sprevodu mrtvecev. Te duhove so zavili v bele rjuhe, ki si jih je gledališko vodstvo izposodilo od vojaške uprave. Grozotni vtis, ki ga je pričakoval režiser pri publiki, pa se je spremenil v neskončen, splošen krohot. Neki »duh« je imel namreč na rjuhi dobro viden napis: C. in kr. pehotni polk barona von Bolfrasa št. 84.

VSAK DAN ENA

»A, kako mi ta stoji?«

Dober posnetek s kokošjega dvorišča,

kjer skrbi gospa koklja za svoj zarod in ne vidi rada, da se mu kdo preveč približa.

Trikrat oživel

Primeri navidezne smrti se na Danskem tako množijo, da pričenjajo mnoge osebe, ki ljubijo red, zahtevati v svojih poslednjih voljah, da jim morajo smrt potrditi najmanj trije zdravniki, na vsak način pa naj bo med smrtjo in pokopom pet dni presledka.

Axel Bäcke, vodja mestne godbe v mestecu Nyborgu, bi bil še posebno upravičen zahtevati takšne varnostne ukrepe. Mož, krepak šestdesetletnik, ljubitelj dobro založene mize in piva, je namreč že trikrat »umrl« in trikrat od smrti vstal. Tretjič se mu je ta nerodna zadeva zgodila pred nekoliko dnevi. Sinovi so ga položili na mrtvaški oder, a po 48 urah je nenadno odprl oči, skočil z odra, napravil nekoliko korakov po sobi, toda takšnih korakov, da se je hiša tresla kakor ob majhnem potresu (kajti možak je visok 1.80 m in tehta 112 kg) ter je zahteval, naj mu nemudoma pripravijo »smoer og broed«, to je dansko predjed, ki sestoji iz 27 različnih dražil apetita, in četrt litra slovitega žganja iz Aalborga.

Pet let tega se je isti Axel zrušil na cesti, zadet od kapi. V bolnišnici so ugotovili, da je mrtev, po 24 urah so ga položili na oder, a v noči, preden bi ga odnesli na pokopališče, se je v veliko grozo mrliškega paznika dvignil in zahteval, naj mu dado jesti. Paznik bi bil od strahu kmalu sam umrl.

Nekaj podobnega je bilo lansko leto, ko so ga našli »mrtvega« v postelji. Zbudil se je v drugič, baš ko je pastor govoril dolg govor, v katerem je poveličeval njegove vrline, zlasti kot vodje mestne godbe, njegov veseli značaj in izvrstni tek.

Ker je njegovim sinovom znana ta mala njegova »slabost«, da se od mrtvih prebuja, so tokrat počakali rajši dan več z njegovim pogrebom in so bili sveto prepričani, da ga res ne bodo še izgubili. Bili so kar v zadregi, ko so prihajali vsakovrstni sorodniki in znanci, da bi izražali svoje sožalje zavoljo Axelove prezgodnje smrti. Kakor se je izkazalo, so imeli s svojim prepričanjem prav in če drži tista, da živi najdalje človek, ki so ga po krivici proglasili za mrtvega, tedaj bo vrli Bäcke še dolgo jedel »smoer og broed« in pil aalborško žganje.

Pretenka žica

Na nekem predavanju je berlinski inženier Hügle pred kratkim sporočil, da mu je uspelo z novim postopkom izdelati žico debeline 1/2000 milimetra in s takšno dovršenostjo, kakršne doslej niso mogli doseči. Dve sto takšnih žic skupaj izda komaj za debelino enega človeškega lasu. V praksi se dado tako tenke žice uporabiti za celo vrsto električnih aparatov, zlasti takšnih, ki rabijo za merjenje električnih uporov. Američani so izdelali s ponovnim segrevanjem tenkih žic do žara in s tem, da so jih vlekli skozi diamante, sicer žico, ki je bila komaj 1/13.000 milimetra debela, toda v rabi se ni obnesla. Z omenjenim postopkom so samo uničili kristalno strukturo žice in dosegli na njeni površini razpoke ter luskinasto strukturo. To je bilo opaziti sicer samo pod močnim mikroskopom, vendar pa so okvare prevodnost žice za električni tok tako zmanjšale, da so dajali merilni innstrumenti ž njo netočne in nezanesljive rezultate Tudi trdne niso bile te pretenke žice tako, kakor bi morale biti.

Hüglejeve žice nasprotno ne kažejo spremembe svoje strukture in nobenih okvar na površini, razen tega so enakomerno debele. Po njegovem postopku se lahko izdelujejo takšne žice iz neplemenitih kovin, nikla, kromovega nikla in bakra. Med tem ko je bilo z dosedanjimi pretenkimi žicami mogoče dobiti stalne šibke toke le do 60 miliamperov, obdrže merilni aparati s Hüglejevimi žicami konstantne toke do 10 miliamperov.

Ogromen diamant

Iz Fortaleze v brazilski državi Ceari poročajo, da so pri tamkajšnji podružnici brazilske narodne banke deponirali diamant v naravnem stanju, ki tehta nič manj nego 8780 gramov. Deponiral ga je neki Jose de Mendoza, ki ga je kupil za 400.000 milreisov ali približno pol milijona lir. Policija je odredila, da se diamant preišče, ker so nastali dvomi, ali gre res za dragocen kamen. V Ceari doslej namreč še niso odkrili diamantnih polj. Mendoza, ki je trgovec z diamanti, ne dvomi prav nič v njegovo pristnost in zagotavlja, da je vreden med brati pet do deset milijonov dolarjev.

Pred dvema letoma so v Braziliji odkrili drug velik diamant, ki nosi danes ime predsednika Getulia Vargasa in ki ga ta čas v newyorških delavnicah režejo v manjše kose. Njegova teža je bila prvotno 726 gramov, tako da ga novi diamant silno prekaša in da predstavlja sploh prvaka med vsemi velikimi diamanti.

Pri modni reviji našla sestro

V salonu neke pariške modistke, ki je svoje delo prenesla za čas poletne sezone v elegantni pirenejski letoviški kraj Pau, se je primeril te dni nenavaden dogodek. Mična dekleta so razkazovala v salonu pred elegantno publiko najnovejše vzorce klobukov in druge novote, med katerimi so se odlikovali vsakovrstni oblačilni deli in čeveljčki iz lesa. Med tem, ko je publika ocenjevala modele, se je oglasil nenadno vzklik: »Sonja!«, ki mu je sledil takoj nato drug vzklik: »Nataša!« In ena izmed manekenov je planila v naročje neki južnoameriški milijonarki, ki je bila v tamkajšnjih družabnih krogih zelo znana. Šlo je za dve sestri Rusinji, ki ju je usoda vrgla na različne poti in ki sta druga o drugi mislili, da sta že davno mrtvi, pa sta se srečali na tako nenavaden način.

J. Marquand 2

HVALA LEPA, GOSPOD MOTO!

»Veseli me, da vas vidim, Tom,« je rekel.

V prisrčnosti Gea Montgomeryja je bilo nekaj, kar me je spominjalo minulih dni v Ameriki, in me delalo nemirnega. Gospodinja, Elza Montgomeryjeva, me je potegnila v kraj.

»Tom, ali niste nič v skrbeh?« me je vprašala.

»Zakaj?«

»Ker je vojska zapustila mesto. To je od včeraj utrjeno dejstvo. Samo policija je ostala. Kdo ve, kaj se utegne zgoditi!«

Sluga s polnim podnosom cocktailov je prišel mimo naju. Vzel sem si enega.

»Bežite, Elza, saj veste, da se nikoli nič ne zgodi.«

»Kaj vas položaj ne zanima?«

»Kitajska politika me ne zanima nikoli. Jalovo se je ukvarjati z njo, ker se prehitro menjava.«

»Pa bi vendar morali mnogo vedeti o teh stvareh,« je dejala. »Toliko občujete v kitajskih krogih. Poveste pa nikoli nič.«

»To menda pomeni, da ne gledate baš prijazno na moje tukajšnje prijatelje? Nu, če nič ne povem, molčim zato, ker ni kaj povedati. Vse gre zmerom po starem ritmu. Pravkar pišem knjigo o tem.«

»Oh, Tom! Nisem vedela, da pišete knjigo... vobče ne, da se s čim ukvarjate.«

»Pred tednom dni prav za prav še nisem mislil na to, da bi spisal knjigo,« sem pojasnil. »A tu je zmerom bolje, če more človek reči, da ima kakšno opravilo, ali ne? Drugače ga ljudje prenaglo sodijo.«

Tedajci se je Elza okrenila, rekoč:

»O, kako se imate, gospod Moto? Saj poznate gospoda Mota, Tom, ali ne?«

Z gospodom Motom sva se bila srečala že v raznih okoliščinah. Bil je majhen, čokat Japonec v brezhibni evropski obleki. Kdaj pa kdaj... morda po trikrat na leto... se je pokazal v Pekingu, se nastanil na svojem poslaništvu in spet izginil, da nihče ni vedel, kdaj. Gospod Moto mi je kar najprisrčneje segel v roko.

»Seveda,« je rekel, »seveda. Z gospodom Nelsonom sva dobra prijatelja. Seveda.« S smehljajočim se obrazom je uprl svoje nekoliko bolščeče oči vame in me predirljivo pogledal. »Torej pišete knjigo? Nisem vedel.«

Vzdržal sem njegov pogled, in tako sva se smehljala kar naprej, kakor bi vsak izmed naju čakal, da se drugi naveliča.

»Zanimivo bi bilo, če bi tudi vi napisali kakšno,« sem dejal. »Dajte mi svojo, da jo prečitam, pa boste lahko čitali mojo.«

Gospod Moto se je posiljeno zasmejal.

»Ha, ha! To bi bilo smešno. Bistroumen človek ste, jaz pa tako omejen!«

Sicer se je smejal, a meni je dano, da nagonsko čutim duševno stanje ljudi, ki z njimi govorim. Gospod Moto je kazal do mene povsem novo zanimanje. Njegovo vedenje ni bilo več površno, in dasi se je še vedno smehljal, me je vendar tehtal s svojimi podolgovatimi očmi. Videl sem, da mi skuša določiti pravo mesto v okolju ljudi, ki jih pozna, in sem tudi vedel, kaj je vzrok njegove radovednosti. Razumel sem, da je ta radovednost posledica moje na pol šaljive omembe o knjigi, ki jo pišem.

»Kaj obravnava vaša knjiga?« je vprašal gospod Moto.

»Rokopis leži pri meni v salonu, v predalu mojega pisalnika iz rdečega laka,« sem odgovoril. »Pojdite, kar pojdite ga čitat, če vas veseli, kadar me ni doma, gospod Moto. Bojim se pa, da ne boste našli v njem nič zanimivega.«

»Hvala,« je z naklonom odvrnil gospod Moto, »najlepša hvala. Do svidenja.«

Zdelo se mi je, da bi bilo težko najti na svetu še kak kraj, kjer bi se v dozdevno tovariškem ozračju mešalo tolikšno raznoličje značajev in zanimanj kakor na Montgomeryjevem vrtu. Tu si na primer videl Kitajce, Japonce in Ruse; vsak izmed njih je zrl na drugega z nagonskim nezaupanjem, a vsi so bili prijazni in nasmejani, začasno povezani po godbi jazza, te umetnosti, s katero je obdaril ameriški narod vse prednje postojanke sveta.

Obrnil sem se h gospe Montgomeryjevi.

»Nekaj vam rečem, Elza, in spomnite se, kaj sem vam rekel, kadar se moja napoved uresniči. Kmalu bomo imeli tu spet politične homatije. Pravkar sem odkril.«

»Prav zdajle?« je rekla gospa Montgomeryjeva. »To minuto?«

»Kaj niste nikoli opazili, da se je lani, kadar koli je nastala v Severnem Kitaju kriza... in teh ni bilo malo... vsakikrat pokazal gospod Moto? Pa ne, da bi bilo kdo ve kaj za to... te reči niso važne.«

»Drugi so mi pravili, da je neki gospod Takahara tisti, ki povzroča nerede,« je menila Elza. »Ga poznate?«

»Ne. A saj ni važno, kaj ne, da ne?«

»Za vas ni nikoli nobena reč važna, jelite?«

»Oh, Elza, ko boste stari. kakor sem jaz...«

»Saj niste stari!« mi je segla v besedo.

»Ko boste z duhom tako stari kakor jaz... recimo, da boste kdaj... takrat boste videli, da je važno samo nekaj... to, da ostane človek daleč od vseh zapletljajev.«

Osuplo me je pogledala, nato pa se je kmalu nehala zanimati za mojo osebo.

»Evo, major Best prihaja,« je rekla z glasom, ki je razločno kazal, kolikanj zanimivejši od mene se ji zdi major Best.

Novodošlec je neprisiljeno, samozavestno stopal čez dvorišče proti nama in s spretnostjo človeka, opravljajočega posel, ki ga je vajen, držal v roki kozarec whiskyja s sodavico. Šele zdaj čutim, da je bilo v njegovem dozdevno povsem običajnem pojavljenju nekaj tragičnega. Šele zdaj vem, da je bil ves tisti popoldan kakor prizor iz drame, v kateri so se mešale vse osebe, ne da bi slutile, kaj se pripravlja. Ko si ga zdaj obujam v spominu, je Montgomeryjev vrt s svojimi zelenimi, košatimi drevesi,

Kronika

Grobost

Dne 9. t. m. se je javil v našo upravo navidez reden mladenič ter naročil objavo osmrtnice za sedmošolca Gabrijela Capudra, sina uglednega šolnika in zgodovinarja dr. Karla Capudra. Omenjeni mladenič je svojo mistifikatorsko vlogo odigral tako mojstrsko, da uprava niti ni mogla slutiti, da gre za objestno, vse obsodbe vredno šalo.

Vsekakor je dosegel svoj namen, kajti prijatelji ugledne rodbine, ki so v globokem dojmu sočutja pohiteli, da izrazijo staršem svoje sožalje, so bili nemalo presenečeni, ko jim je prihajal odpirat vrata sam domnevni pokojnik. Kar se tiče sedmošolca Gabriela, mu obetamo še dolgo življenje, — tako vsaj trdi ljudska modrost o onih, ki so bili pomotoma prišteti med pokojnike. Starši nam bodo oprostili neljubo pomoto, plod mladeniške objestnosti, ki je v tem primeru prekoračila vse meje dostojnosti, dopustnosti in osnovnega družabnega takta.

Mladenič — mistifikator se brezvestno in brezpietetno igra s stvarmi, pred katerimi ima vsakdo dolžno spoštovanje. Za svoj, omikanega človeka neverjetni postopek si je izbral ravno današnji usodno razgibani čas in morda še ni uvidel brezdušnosti svojega sramotnega dejanja. Kakor prizadeti starši, ga bomo tudi mi zasledovali, izsledili in poklicali na odgovornost.

★

+ **Ducejeva nagrada za dvojčke.** V Gradu pri Trstu je neka mati rodila dvojčka, dečka in deklico. Mestni Prefekt ji je v Ducejevem imenu podelil 600 lir podpore. Novorojenčka sta bila krščena na imeni Giliberto in Silva.

* **General Cavallero v Aleksandriji.** V nedeljo je dopotoval v Aleksandrijo šef vrhovnega generalnega štaba general Ugo Cavallero. Pri sprejemu na kolodvoru so se zbrali Prefekt, tajnik Stranke, poveljnik armadnega zbora in številni drugi predstavniki civilnih ter vojaških oblasti. Visoki gost se je najprej poklonil spominu padlih za Revolucijo in padlih v vojni, nakar si je ogledal nove zgradbe vojaškega poveljništva. V vladni palači mu je Prefekt izročil simboličen spominski dar, delo mestne industrije. Pozneje je general Cavallero obiskal še ranjence v bolnici.

* **Guverner Bastianini v Splitu.** Guverner Dalmacije Eksc. Bastianini je že več časa na inšpekcijskem potovanju po dalmatinskih krajih. V soboto je dospel v Split, kjer je bil deležen naravnost triumfalnega sprejema. Po prihodu se je guverner podal z motornim čolnom nekaj tisoč metrov daleč od obale, kjer je bil po njegovem naročilu vržen v morje lavorjev venec za počastitev junakov morja. V nedeljo je Eksc. Bastianini obiskal najvažnejše mestne ustanove, nakar je sprejel fašistične predstavnike iz Zadra, Splita in Kotora. Končno se je dotaknil problemov Dalmacije. Visoki gost je med drugim dejal, da vlada posveča največjo pozornost za gospodarsko, socialno in politično obnovo Dalmacije, ki je bila rimska in benečanska in ki zdaj dokončno pripada Italiji. Povratek v preteklost je nemogoč. Po njegovih zatrdilih bo vlada gradila nova pristanišča, ceste, šole, bolnišnice in izvedla melioracijo neplodne in malarične zemlje.

* **Zdravstvena kolona med ljudstvom.** Pretekli teden je prispela zdravstvena avtokolona pod vodstvom dr. Duceja na Velike Poljane pri Ortneku. Zdravnike so toplo pozdravili domači predstavniki . V teku dneva je bilo pregledanih 578 šolarjev in odraslih iz vasi in okolice. Ljudstvo je hvaležno Visokemu Komisarju in osebju zdravstvene kolone, ki s požrtvovanjem vrši svojo nalogo.

* **Novi poveljnik albanske fašistične Milice.** V prisotnosti generalnega konzula v Tirani Gina Ballabia je prevzel posle povejnika fašistične Milice v Albaniji namestnik general Aleksander Biscaccianti, ki je med balkansko vojsko poveljeval oddelku Črnih srajc.

* **Nov fašistični dom na Krasu.** V Sv. Danijelu na Krasu je bil pred dnevi otvorjen nov fašistični dom. Otvoritvi so prisostvovali goriški Prefekt, tajnik Stranke in številni drugi predstavniki Goriške pokrajine. Nova stavba je bila zgrajena s prispevki kmečkega ljudstva.

* **Radijska razstava v Milanu.** Pred nekaj dnevi je bila slovesno otvorjena 13. radijska razstava, ki bo občinstvu dostopna do 14. t. m. Otvoritvi so prisostvovali minister Eksc. Host Venturi, Prefekt Eksc. Tiengo, akademik Italije Eksc. Pessioni, generalni inšpektor televizije in radiofonije, tajnik Stranke in številni drugi vojaški ter civilni predstavniki.

* **Rekord starega očeta.** Zavidanja vredno število vnukov ima Giuseppe Porchetto, 91 let star,, iz okolice Genove. Imenovani ima kar 47 vnukov, ki so vsi otroki njegovih štirih sinov in štirih hčerk.

+ **Sreča v nesreči.** 3letni Ivan Casini iz Antagnana pri Livornu je pobegnil teti, ki ga je nadzorovala, in se približal železniški progi. Otrok se je povzpel na progo prav v trenutku, ko je prihajal tovorni vlak. Strojevodja je otroka opazil in je takoj pritisnil na zavore, da se je vlakova brzina znatno zmanjšala. Toda lokomotiva je vseeno udarila malega Ivana in ga vrgla po nasipu. Osebje vlaka je takoj priskočilo malčku na pomoč, a na veliko presenečenje vseh, se je komaj malo opraskal pri padcu po nasipu.

* **Tragikomičen doživljaj vinskih bratcev.** Aleksander Brambilla in Lucijan Pasqualetto iz Barcon di Vedelago pri Castelfranco Veneto sta zavila pred nekaj dnevi, ko se je že delal mrak, v neko gostilno. Ko sta zapustila pivnico, sta bila oba več ali manj v »rožicah«. Možaka sta nadaljevala pot proti domu, toda kaj kmalu sta se iz neznanih razlogov sprla in celo dejansko spopadla. Nenadoma pa je eden izmed njiju omahnil v jarek ob cesti. Drugi je jadrno skočil za njim. Na pomoč? Kaj še! V hladni vodi sta nadaljevala svoje obračunavanje. Mimo je slučajno prišel nek deček, ki je kljub mraku opazil pretepajočo in rjovečo dvojico v temni vodi jarka. Misleč, da kličeta na pomoč, je stekel klicat ljudi iz bližnjih hiš. V trenutku je prihitelo nekaj prestrašenih okoličanov in še neiztreznjena vinska bratca sta bila hočeš nočeš potegnjena iz vode na cesto. Zadeva je bila takoj pojasnjena in nenadno so dvojico med veselimi dovtipi in smehom prisotnih pospremili na njiju domove.

* **Izšli so v založbi knjigarne Ant. Turka nasl. v Ljubljani, Pražakova 12.** v žepni obliki: Slovensko-italijanski slovar, 430 strani, ca. 26.000 besed, vezan v platno 20 L.; Italijansko slovenski slovar, vezan v platno 16 L.; oba dela skupno vezeana v platno 35 L. Dobijo se tudi v vseh drugih knjigarnah. (—)

* **Vpisovanje v trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Ljubljana, Domobranska cesta 15,** za Enoletni trgovski tečaj s pravico javnosti se vrši dnevno dopoldne in popoldne. Informacije in nove ilustrirane prospekte daje ravnateljstvo osebno ali pismeno. Telefon 43-82. (—)

IZ LJUBLJANE

u— **Nov grob.** Umrla je uradnica državnih železnic gdč. Antonija **Spolonakova.** Pogreb drage pokojnice bo v sredo ob 17. iz hiše žalosti, Bolgarska ulica 32, na pokopališče k Sv. Križu. Blagi pokojnici bomo ohranili lep spomin, žalujočim svojcem pa izrekamo naše iskreno sožalje!

u— **Solnce je posijalo.** Deževno vreme je trajalo v ponedeljek do večera. Čez noč pa so se začeli sivi oblaki spet razgubljati. Kljub temu je bilo nebo včeraj zjutraj še močno zamreženo, ozračje pa je bilo po dežju občutno ohlajeno. V teku dopoldneva je spet začelo sijati solnce in se je temperatura dvignila. Vreme je še vedno nestanovitno. Ljubljanska okolica je že začela dobivati svojo značilno zgodnjejesensko podobo. Gaji polagoma rumenijo. Tu in tam odpada listje. Tudi ljubljanski parki in Grad naglo spreminjajo svoje čudovite barve.

u— **Stabna in cestna dela.** Gradnja poslopja za tehnično fakulteto ljubljanske univerze na oglu Aškerčeve in Snežniške ulice naglo napreduje. Dela so dospela že do strehe. — Betonsko steno in zid ob Ljubljanici med novo tržnico in trimostjem so deloma že podrli. Dejanska zidava ribje tržnice je tudi že začela. — Novo poslopje uršulinske gimnazije na podaljšku Subičeve ulice je v surovem stanju dograjena do tretjega nadstropja. — V Stanu in domu gradijo novo dvonadstropno stanovanjsko hišo. Stavbo pravkar pokrivajo. — V Strossmayerjevi ulici naglo napredujejo dela na novi trinadstropni palači. Desna stran ulice bo kmalu zazidana s samimi novimi trinadstropnimi stavbami. — Podobno novo hišo gradijo v Gasilski ulici v Šiški. — Tlakovanje Cankarjevega nabrežja bo že te dni asfaltirano in sicer z asfaltom tipa »šelmak«. Treba je še urediti vrhnjo, najfinejšo plast. Nabrežje bo tlakovano od trimostja do prve ulice, ki spaja nabrežje z Mestnim trgom. — V Šubičevi in Muzejski ulici so napeljali malo železnico za odvažanje odvišnega materiala. Uravnavanje zemljišča bo s tem znatno pospešeno. — Tlakovanje Napoleonovega trga pred Križankami se bliža zaključku. Kakor ostali del trga, bo tudi ta katraniziran.

u— **O zatvornici pri stari cukrarni** smo te dni brali, da je načrt za nje arhitektonski del napravil mestni gradbeni urad. Zaradi takih zmotnih informacij med našim občinstvom sploh prevladuje mnenje, da mestna občina regulira Ljubljanico, ali pa, da vsaj odločuje pri regulacijskih vprašanjih. Zato smo že večkrat opozarjali, da vsa regulacijska dela vodi terenska tehnična sekcija za regulacijo Ljubljanice, ki je bila vedno podrejena ministrstvu gradb. Pri teh delih torej ljubljanska mestna občina ne odločuje, pač pa mora plačevati velik del stroškov ter prispeva tudi osebje. Tako je tudi načrte za jez in zatvornico pri Sv. Petru napravila terenska tehnična sekcija za regulacijo Ljubljanice, nato je pa na predlog Ljubljane univ. prof. Jože Plečnik načrt še arhitektonsko izoblikoval in mu dal zares lepe oblike, da bo zatvornica mestu tudi v okras. Ministrstvo za gradbe je seveda rado pristalo, da bo nova zatvornica imela tudi arhitektonsko čim najlepšo obliko. Res je, da se mestna občina ljubljanska vedno prizadeva za pospeševanje regulacijskih in melioracijskih del ter v ta namen tudi vedno žrtvuje določene velike vsote nikakor pa nima pri teh delih toliko vpliva, da bi bila kolikor toliko odgovorna za izvedbo ali za hitrejši tempo pri regulacijskih delih.

u— **Poštno poslopje deloma obnovljeno.** Obnovitvena dela na poslopju gl. pošte v Prešernovi ulici so zaključena. Pročelje je učinkovito in prijazno prepleskano v svetli barvi. Čim bo tako obnovljen še ostali del stavbe v Šelenburgovi ulici, bo poštno poslopje vsaj malo odgovarjalo svojim pendantom in ne bo več Ljubljančanom v spotiko.

u— **Skladišča za krompir** potrebuje mestni preskrbovalni urad, ker namerava, kakor smo že čitali, Ljubljančanom za zimo zagotoviti čim največje množine zdravega krompirja po najnižjih cenah. Zato mestni preskrbovalni urad prosi lastnike primernih skladišč, naj mu taka skladišča čimprej ponudijo.

u— **Mestni tržni urad** zaradi snaženja uradnih prostorov v ponedeljek in torek 15 .in 16. t. m. ne bo posloval za stranke

u— **Veseli teater.** Sreda, četrtek in petek. Gostovanje gospe Polonce Juvanove. Začetek ob 20.

u— **Italijanščina na Trgovskem učilišču Robida, Ljubljana, Trnovska ulica štev. 15.** Tečaji se pričnо začetniški 10. septembra, nadaljevalni pa 11. septembra. — Telefon štev. 40-48 (—)

u— **Vrsta nesreč.** V ljubljansko bolnišnico so v ponedeljek pripeljali dolgo vrsto ponesrečencev. Med drugimi je iskal tam zdravniške pomoči 9letni tesarjev sin Jože Dagarin iz Škofje Loke. V gozdu je našel ročno granato in se z njo igral. Nenadno je granata eksplodirala in dečku hudo razmesarila desnico. Z lestve je padel 55 letni delavec Jakob Debevec iz Ljubljane in si zlomil ključnico. Tudi dve žrtvi kolesarskih nesreč sta iskali v bolnici pomoč. 42letni delavec Ivan Setnik z Dobrove se je na cesti zadel z nekim drugim kolesarjem. Padel je na cesto in dobil tako hudo rano na glavi, da bo najbrže izgubil oko. Njegov sotrpin 26letni delavec Jože Laznik pa si je pri padcu s kolesa zlomil desnico.

Iz Trsta

Razdeljevanje nakaznic za oglje. Fašistična trgovska zveza sporoča interesentom, da so dospele nakaznice za oglje in premog. Izpolnjene nakaznice morajo biti do 10. t. m. odposlane v Rim.

Praznik motociklistov in kolesarjev. V nedeljo dopoldne so se zbrali v cerkvi San Vincenzo de Paoli tržaški kolesarji in motociklisti, da bi počastili svojega angela varuha. Doslej italijanski kolesarji in motociklisti niso imeli svojega patrona kakor ga n. pr. imajo avtomobilisti. Zato so kolesarji sprožili idejo, da bodo odslej naprej tudi oni častili svojega zaščitnika.

Nova trolejbuska proga. Iz Rima poročajo, da je odobrena gradnja nove trolejbuske proge od trga Ciano do Scoglietta. Proga bo pomembna pridobitev Trsta.

Nadzor nad navijalci cen. Oddelek za pobijanje draginje je pridno na delu in beleži zmerom nove uspehe. Zadnje dni je policijska četa pod vodstvom komisarja dr. Verusia med drugimi aretirala Viktorja Dolgana, trgovca z živili v Campo S. Giacomo štev. 3, ker je prodajal čebulo po višji ceni. Neki Pegar pa je bil prijavljen, da uporablja zase kar pet živilskih nakaznic.

Rojstva, smrti in poroke. Dne 6. septembra je bilo 9 rojenih, 9 mrtvih in so se vzeli 4 pari. 7. in 8. t. m. pa 22 rojenih, 19 mrtvih in 3 poroke.

Iz Trebnjega

t— *Dogon živine.* Na zadnjem dogonu živine ali uradno odrejenem sejmu na Veliki Loki so kmetje prodali 56 glav živine. Po izjavi komisije je bila živina prvorazredna in se živinorejci v tem delu Dolenjske lahko ponašajo, da v živinoreji prednjačijo vsem ostalim delom naše pokrajine. Komisija je odkupila vso živino in so bili kmetje s ceno zadovoljni.

t— *Stojkovićevo sadno sušilnico* so pričeli graditi v Trebnjem. Velika moderna sušilnica bo stala na šolskem vrtu na Cvibljah. Ker razpolaga sadjarska podružnica v Trebnjem z zelo pičlimi denarnimi sredstvi, gradbeni stroški pa bodo veliki, prosi vse, zlasti pa tiste, ki se bodo posluževali sušilnice, da s primernimi prispevki omogočijo dograditev vsemu prebivalstvu tako potrebne sadjarske naprave. H gradbenim stroškom je kot prva prispevala Posojilnica z zneskom 380 lir. Visoki Komisariat je pa naklonil 2000 lir.

t— *Mala maša za suknjo vpraša!* Skoraj vse letošnje vremenske napovedi s stoletnim koledarjem vred se niso obnesle in je letošnje muhasto vreme vremenske preroke domala postavilo na glavo. Izjemo nam je prinesla mala maša, ki v resnici že za suknjo vpraša. Dež v noči od nedelje na ponedeljek je ohladil ozračje in so se mnogi prav na male maše dan odeli s toplimi suknjami. Deževalo je ves dan in je brila burja. Nastopilo je izrazito jesensko vreme. Dež do sedaj sicer še ni napravil škode, nasprotno, kmetje pravijo, da je bil ta dež zelo potreben za ajdo in da so deževali žganci; bati se je le dolgotrajnega deževja, ki bi napravilo občutno škodo krompirju in tudi ostali rasti. Z ohladitvijo ozračja pa v tem času nastopi nevarnost pozebe in je želeti le sončne jeseni, da bo pozimi kaj za pod zob.

t— *Izvoz drv.* Zadnji čas je bilo na Dolenjskem veliko vpraševanje za drvmi. Po dolenjskih tržiščih so se oglašali zastopniki italijanskih družb in sklenjeno je bilo mnogo kupčij. Izvoz iz pokrajine se je povečal, doma pa se je občutilo pomanjkanje. Zato so te dni ukinili ves izvoz iz Ljubljanske pokrajine in so bile vse občine in drugi uradi obveščeni, da naj si iz obstoječih zalog nabavijo pravočasno drva za prezimitev, ker bodo kasneje vse razpoložljive zaloge rekvirirane za vojaštvo. Spričo tega je cena drvom padla in se bo uradni odkup izvršil po maksimalni ceni. V splošnem kmetje letos prav malo izsekavajo gozdove ter odprodajajo samo tisti, ki potrebujejo denar za najnujnejše.

t— *Nedelje in prazniki na Dolenjskem.* Pretekla nedelja je bila prav lepa. Zato so mnogi izletniki izkoristili priliko ter so jo oprtani z nahrbtniki mahnili na Dolenjsko. Velikega obiska je bila deležna Višnja gora s Polževim, Trebnje, Čatež, Mirna, Mokronog in Št. Rupert. Prijetna letovišča in izletniški kraji, ki so prišli šele sedaj do veljave! Pa še kako! Lansko leto na primer je Trebnje, kljub živahni časopisni propagandi, obiskalo ob nedeljah 20 do največ 30 izletnikov. In še ti so bili največkrat v Ljubljani živeči domačini, ki so zlasti v lepi jeseni izkoristili priliko za obisk doma. Temu nasproti je letos povsem drugače. Brez reklame prihaja že nekaj nedelj sam samo v Trebnje in okolico 800 do 1000 nedeljskih izletnikov, ki jim gostoljubni Dolenjci napolnijo nahrbtnike z različnimi živili. Lepo število, ki se precejkrat pomnoži, če k temu prištejemo še obiskovalce ostalih dolenjskih letovišč, ki v tem pogledu prav nič ne zaostajajo za Trebnjem. Zato so vse nedelje in vsi prazniki na Dolenjskem razgibani kakor še nikoli in je šele stiska privedla kmeta in meščana do spoznanja, da sta drug drugemu potrebna. Kmet in meščan sta poglobila stike med seboj in je tujski promet na Dolenjskem v polnem trgovskem razmahu.

Rdeči križ poroča

Ljubljana, 9. septembra

Na poizvedovalni oddelek Rdečega križa je prišlo nekaj obvestil o pogrešancih. Svojce naprošamo, da jih dvignejo v naši pisarni na Miklošičevi 22 b.

Aljaš Frančiška, Bensan Andrej, Kovačič Marjo, Novak Janez, Šetinc Ivo.

Pošto naj dvignejo:

Bregant Sonja, Jarška c. 36, Gabrijelčič Hela, Levstikova 4, Glažar-Iglič Žuža, Pražakova 10, Knez Ivan, posestnik in prevoznik, Vič, Korenc Anton, Rožna dolina c. VIII/28, Kranjec Silvo, prosvetni inšpektor, Kunaver Anica, Peričeva 8, Lavrič Irma, Koroška 10, Markič Mica, justična palača, Maršič Vera, Hrenova 11, Mušič Zoran, akademski slikar, Erjavčeva c. 24/II, Operman Marija, Detelova ul 5, Pajinič Lenka, Vzajemna zavarovalnica, Lesničar Tatjana, Rožna dolina c. VIII/33, Povodnik Metka, dijakinja Krekove gospodinjske šole, Preskar Milan, kavarna Emona, Ramovš Franc, Miklošičeva c., Rovšek Ivanka, fin. direkcija, Sever Janez, profesor, Ježica, Stanovnik dr. Aleš, Miklošičeva 7, Tavželj Milica, učiteljica, Ježica, Trkavec Fani, Gledaljška 4, Tovornik Jakob, Visoki Komisarijat, Traun Vanda, Bleiweisova 2, Tuma dr. Boris, Fügnerjeva 9, Urch Josip, Verstovškova 6, Velikonja Narte, književnik, Vesnaver Ljubo, Gradišče 2, Vidmar Mirko, učitelj, Vojer Justina, Kadilnikova 6, Vzajemna zavarovalnica, Zavadlav Dušan, Turnerjeva 24, Združenje pooblaščenih graditeljev, Trdinova ulica, Zorman Ivan, Narodna galerija, Mešek Ivan, davčni inšpektor.

Gospodična Žiberna Zmagoslava naj se zglasi v svrho informacij v tajništvu.

Gospa Zajec Marija, Prečna 1, naj se zglasi v tajništvu.

Gospod Schein Jožef, dijak, naj dvigne izpričevalo in dokumente, ki jih je verjetno pozabil v naši pisarni.

Zaradi odpreme pisem naj se zglase odpošiljatelji, ki so pisali sledečim naslovljencem: Antonič, Beograd, Sadar Drago, Smederevska Palanka, Sajovic Lovro, Valjevo.

V počaščenje spomina blagopokojne ge. Marije Žilič je darovala ga. Valentina Colarič Rdečemu križu L 100.— namesto venca na krsto. V počaščenje spomina iste ge. sta darovali gdč. Mathian Ivanka in Josipina L 100.—. Gospa Sernec Marica je podarila Rdečemu križu L 50.—. Plemenitim darovalkam iskrena hvala.

LIQUORE LIKER
STREGA
TONICO DIGESTIVO
JE KREPČILEN IN VAM URAVNA PREBAVO

Lepo je tam okoli Velikih Lašč

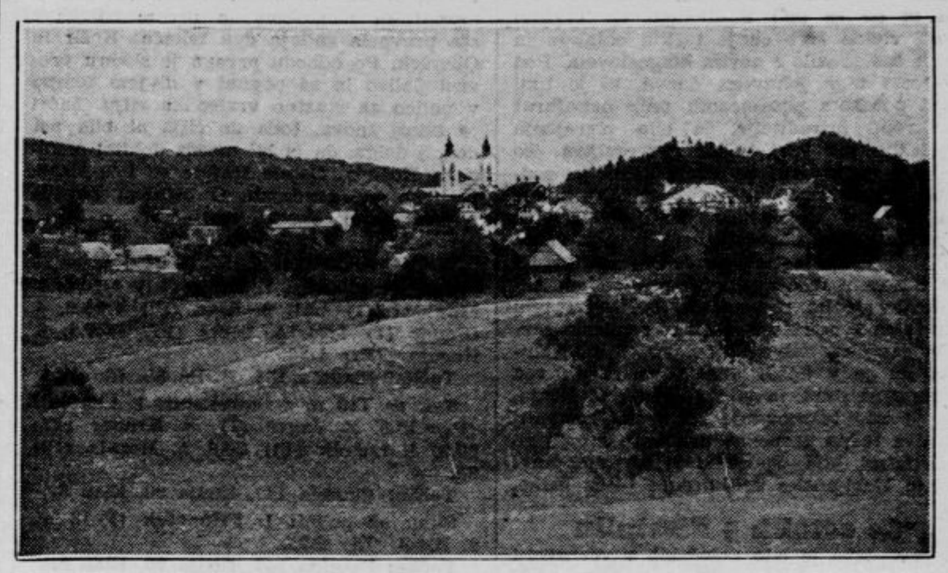

Vel. Lašče, 2. septembra

Tiho in dostojanstveno leži na prijaznem holmu, obrobljenim z nizkimi griči trg Velike Lašče. Mogočno se dviga vrh holma ena najlepših cerkva Marijinega rojstva, obdana z župniščem, šolo in občino. Mirno poteka življenje v tem dolenjskem kotičku. Popotniku radi postrežejo in po okrepčilu se lahko razgleda po Velikolaški dolini. Bližnji holm s cerkvico Sv. Roka nudi prelep razgled, na dolino, pokrito s polji in lepimi gozdovi.

Velike Lašče so rojstni kraj skladatelja Josipa Pavčiča in bivšega ministra Ivana Pucija. Kamniti spomenik Frana Levstika budi obiskovalcu spomin na tega našega velmoža.

Ako hočeš malo v okolico, ti korak zastane že v sredini trga, ker ne veš, kam bi se odločil. Ali v Dolnje Retje, v rojstni kraj Frana Levstika, ali v Podsmreko, rojstni kraj pisatelja Josipa Stritarja, ali na Rašico, rojstni kraj Primoža Trubarja, ali na Turjak ogledat si turjaški grad, ali na Veliko Slevico, da vidiš vtisnjeno kopito konja na pragu pred cerkvijo. Če se odločiš na zadnje, kreneš po državni cesti proti Blokam in zavijaš na desno na Veliko Slevico, odkoder se ti nudi krasen razgled po vsej okolici. Cerkev so zgradili stiški meniki, ki so nameravali tu sezidati samostan. Kdaj je bila zgrajena, se ne ve, ker ni točnih podatkov. Pri stranskih vratih je na pragu vtisnjeno kopito turjaškega konja, ko je nameraval v cerkev. Zgodbo je prav lepo opisal v svoji pesmi »Turki na Slevici« pisatelj Josip Stritar. Po gozdni poti mimo kapele se počasi vračaš, naužit gozdnega zraka nazaj v Velike Lašče.

Nagrade carinskemu osebju za opravila izven uradnih ur

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino odreja na podlagi zakona z dne 12. maja 1922, št. 16, objavljenega v št. 103 Službenih novin bivše kraljevine Jugoslavije za leto 1922, glede na svojo naredbo št. 60 z dne 5. julija 1941-XIX in smatrajoč za umestno, da se carinskemu osebju nagrade za opravila izven uradnih ur, zunaj okoliša in na praznične dni prilagodijo višjim življenjskim stroškom:

Čl. 1. Pristojbine, ki so jih dolžne plačevati stranke carinskemu osebju za izredna carinska opravila, se določajo takole:

A. Strokovnim carinskim uradnikom in uradnikom finančne kontrole: 1. za opravila do 2 ur 10 L., 2 za vsako nadaljnjo uro 3.50 L.; najvišja nagrada: 1. za opravila v območju občine 28 L., 2. za opravila zunaj območja občine, brez prenočevanja 38 L., 3. za opravila zunaj območja občine, s prenočevanjem 50 L.

B. Zvaničnikom, služiteljem in organom finančne kontrole: 1. za opravila do 2 ur 6 L., 2. za vsako nadaljnjo uro 1.75 L.; najvišja nagrada: 1. za opravila v območju občine 18 L., 2. za opravila zunaj občine, brez prenočevanja 25 L., 3 za opravila zunaj območja občine, s prenočevanjem 34 L.

Za opravila ob prazničnih dneh se zvišajo te pristojbine za 50 %.

Čl. 2. Ta naredba stopi v veljavo z dnem objave v Službenem listu.

Ljubljana, dne 28 avgusta 1941-XIX.

Visoki Komisar *Emilio Grazioli*

Iz Hrvatske

Zboljšane zveze Zagreba s Hrvatskim Zagorjem. Poleg avtomobilskih cest, o katerih gradnji smo poročali, obnavljajo na Hrvatskem tudi ostale ceste, ki so za notranji promet še prav posebno potrebne. Avtomobilske ceste se gradijo iz gospodarskih središč in hrvatskih večjih mest na razne strani ter se bo delo nadaljevalo tako dolgo, dokler ne bo dograjena celotna mreža, ki je v načrtu. V teku letošnje jeseni bodo v okolici Zagreba zgrajene prve avtomobilske ceste s sodobnim cestiščem. V polmeru 10 in več kilometrov naokrog bo Zagreb povezan z okolico, to se pravi: s tistim področjem, od koder prihaja največ živil. Med bivšimi banovinskimi cestami pa prelvsem obnavljajo cesto iz Podsuseda proti Ptuju, da bo Hrvatsko Zagorje dobilo spodobno zvezo. Delo je tod posebno naporno. Zaposleno je najbolj siromašno prebivalstvo in sicer prejemajo navadni delavci 6 do 7 kun na uro, polkvalificirani 8, kvalificirani pa 12 do 14 kun. Stroški bodo na tej cesti znašali 7 in pol milijona kun.

Imenovanje dr. Zlatka Prebega. Ime dr. Zlatka Prebega je v hrvatski javnosti dobro znano v zvezi s Stranko prava in s tem z ustaškim pokretom. Dr. Zlatko Prebeg, doslej zagrebški olvetnik, je zdaj s poglavnikovo posebno odredbo postavljen za nadzornika (nadstojnika) v ministrstvu za obrt, industrijo in trgovino. Prizna se mu nekaj nad 16 let državne službe po zakonu o uradništvu od 31. marca 1931.

Za novega ravnatelja na srednji gospodarski šoli v Križevcih je bil postavljen inž. Viktor Vitalović, ki je že prevzel posle dosedanjega ravnatelja inž. Ivana Štefaniča. Srednja gospodarska šola v Križevcih , ki je imela v svojih razredih tudi že marsikaterega slovenskega dijaka, je s posebno zakonsko odredbo preurejena od triletne v štiriletno gospodarsko šolo in je tako izenačena z ostalimi višjimi srednjimi šolami na Hrvatskem.

Nazadovanje brezposelnosti. Nezaposlenost na Hrvatskem je v zadnjem času nazadovala. Še v juliju je bilo 10.736 delavcev brez dela. V avgustu se je to število zmanjšalo na 4077. V juliju so izdali na brezposelnih podporah 777.271 kun, v avgustu 553.440 kun.

Delitev živeža. Zagrebško mestno poglavarstvo je izdalo razglas, da morajo vsi oni, ki imajo zadostno zalogo masti, takoj vrniti nakaznico za mast, ker bodo mestni organi marsikod pregledali zaloge. Od 1. septembra dalje prejemajo Zagrebčani samo določene količine masti in je odveč vsako prerivanje pred trgovinami, ker bo vsakdo prišel na vrsto. Tako bo preprečeno, da bi le posamezniki redno vsak mesec prejemali posamezne vrste živil, med tem ko bi drugim propadale nakaznice, čeprav so mogoče še bolj potrebni kakor tisti, ki so pri zalaganju najbolj pridni.

Vodne sile hrvatskih rek bo kazalo čimbolj izkorstili. Zlasti Mrežnica in Korana imata številne slapove, kjer bi se lahko uredile moderne žage in manjše električne centrale. Zapuščenost vasi baš ob teh dveh rekah je znana. Zato se prebivalstvo nadeja, da bo nova hrvatska vlada storila vse potrebno, da dobijo tudi siromašni kraji elektriko.

Deset domobranskih zapovedi. Kakor smo beležili, je ministrstvo hrvatskega domobranstva začelo izdajati štirinajstdnevnik »Hrvatski Domobran«, ki prinaša članke o hrvatski vojski in drugo vojaško gradivo ter ima tudi ilustrirano prilogo. V tretji številki, ki je te dni izšla, je objavljenih naslednjih deset domobranskih zapovedi: 1. Ljubil bom hrvatsko domovino nad vse, 2. Bom odločen in hraber, 3. Izpolnjeval bom v sebi viteške vrline, 4. Bom odkrit in iskren, 5. Bom strog do sebe in plemenit do drugih, 6. Bom neumoren in nesebičen, 7. Bom pošten, ubogljiv, točen in vesten, 8. Bom trezen in umerjen, 9. Živel bom po veri svojih očetov, 10. Za poglavnika in Hrvatsko bom vedno pripravljen.

Državna častna delovna služba, ki se izvaja po zgledu nemške obvezne delovne službe, se na Hrvatskem živahno propagira. Na jesenskem velesejmu v Zagrebu lahko obiskovalci vidijo, kako so urejene barake nemških delovnih obveznikov, kakršne bodo napravljene tudi na Hrvatskem. Zbirajo se prispevki, da bi se lahko delovna služba čimbolj organizirala. Posamezniki in zavodi so dali že znatne vsote.

Brez kompasa lahko ugotovimo podnevi in ponoči nebesne strani, in sicer podnevi tako, da usmerimo urni kazalec žepne ure proti soncu ter razpolovimo kot med tem kazalcem in dvanajstico (razpolovnica tega kota nam kaže severno-južno smer), ponoči pa poiščemo zvezdo Severnico, ki je praktično točno v točki nebesnega severnega tečaja in ki jo najdemo najhitreje, če petkrat podaljšamo razdaljo med obema zadnjima zvezdama Velikega voza.

Obnovite naročnino!

SPORT

Prvenstvo SLAZ pod streho

Prvak Ljubljanske pokrajine je SK Planina z 232 točkami pred Ilirijo (149) in Elanom (14)

Ljubljana, 9. septembra

Da, pod dobro streho ali v lepšem vremenu bi bil drugi dan tekmovanja za prvenstvo SLAZ in obenem Ljubljanske pokrajine bolj podoben prvemu kakor je bil včerajšnji, ko je z majhnimi presledki od jutra do večera neusmiljeno lilo izpod neba in so se nad Stadionom ob Tyrševi cesti vlekle sive cunje težkih oblakov in vsak čas grozile z novim blagoslovom. Pod vplivom tega jokavega dneva, ki je tudi med potekom posameznih točk nekajkrat poškropil prireditelje, je bila včerajšnja udeležba vse prej kakor razveseljiva. To velja v enaki meri za atlete kakor za sodnike in tudi za občinstvo. Prav tako kakor na udeležbo, ki je bila najmanj za polovico manjša kakor v nedeljo, sta seveda vlaga in hlad vplivala tudi na formo atletov, ki se v nobeni disciplini niso povzpeli do rezultatov preko povprečnih. Pri vsem tem pa so se v nekaterih točkah vendarle razvile prav zanimive borbe, ki so dale slutiti, da je v naših atletih vsak dan več borbenega duha in je zato še večja škoda, da je bilo tekmovanje razpisano najmanj za dva tedna prepozno in niso nastopili po kakršnem koli sporazumu še zastopniki tretje ljubljanske konkurence — iz Šiške.

Še ostalih 9 disciplin

iz prvenstva je bilo določenih v včerajšnji spored in samo za eno izmed njih so bili potrebni predteki (100 m), vse ostale pa so bile zasedene samo za potrebo, skok ob palici in tek na 400 m pa celo z manj kakor šestimi tekmovalci. Vsega je nastopilo okrog 70 atletov, večina za Planino in Ilirijo, za nekaj točk pa so se žrtvovali tudi še vztrajni Novomeščani. Kakor smo računali v naprej, je Planina po kakovosti in številu pustila Ilirijo za seboj dokončno za celih 83 točk, vsekakor še mnogo več, kakor so kazali računi na papirju. Med posamezniki sta si zmage spet razdelila oba domača tekmeca v razmerju 6:3. Planina ima v svojih vrstah prvake: v metu kopja **Kranerja** z 48.18 m, na 1500 m **Koširja** s 4:20²/₅, v teku pa 110 m z zaprekami **Lončariča** s 17.8, v troskoku **Nabernika** z 12.78 m, v teku na 100 m **Šuštaršiča** z 11.4 in **stafeto 4×400 m** s 3:39.1, medtem ko je Ilirija odnesla prvenstvo v skoku ob palici s **Pribovškom** (3.00), v teku na 400 m z **Oberškom** (52.9) in v metu diska z **inž. Stepišnikom** (37.37).

Po moštvih je stanje točk naslednje: **Planina 232, Ilirija 249, Elan 14 točk.** Prvak SLAZ med moštva je torej Planina, med posamezniki pa šteje v svojih vrstah 12 prvakov, šest najboljših mest pa so si priborili Ilirijani.

Malo točk z borbo

Od včerajšnjih točk, ki se jim je — kakor rečeno — močno poznalo, da so na vrsti zaradi sporeda, ne pa zaradi sporta, sta vredna omembe samo oba teka na 1500 m in finale na 100 m, s slabše strani pa stafeta na 4×400 m. Na 1500 m se je razvila ogorčena borba za prvo mesto med Koširjem, Magušarjem in Kienom, ki je v krasnem finishu prinesla zmago najboljšemu izmed njih z naskokom ²/₅ sekunde. Kien, ki je izmenoma vodil, je moral v zadnjih 50 m prepustiti mesto Magušarju. Na 100 m so se za finale plasirali izmed 11 tekmovalcev Lušicky, Šušteršič, Krenčič, Bratož, Sodnik in Bačnik. Borba za zmago je bila huda, toda Šušteršič je v krasnem begu pustil vrsto štirih najmanj 5 m za seboj in rezal cilj sam v 11.4. Za prsa so si razdelili naslednja mesta: Skušek, Bratož, Sodnik in Krenčič. V stafeti sta tvorili skupino zase stafeti Planina I in Ilirija I; »Planinci« so vodili ves čas z neznatnim naskokom in breme odločitve sta prevpela zadnja dva tekača: Košir in Oberšek. Po odhodu prvega je slednji prevzel palico in se pognal v divjem tempu v palico za startno vrvico na cilju. Začel je takoj znova, toda do cilja ni bila pot dovolj dolga, da bi bil morda dohitel odličnega Koširja. Ostale stafete so bile slabe, posebno pri predajah. O ostalem povedo največ — ali skoraj vse —

številke same:

Tek na 1500 m: 1. Košir (Pl) 4:20.6, 2. Magušar (I) 4.21, 3. Kien (Pl) 4:21.6, 4. Glonar (I) 4:24, 5. Sedej (Pl) 4:27.8, 6. Kocutar (Pl) 4:30.

Točke: Planina 132, Ilirija 85, Elan 3.

Tek na 110 m z zaprekami: 1. Lončarič (Pl) 17.8, 2. Jager (I), 3. Kraner (Pl) 20.2, 4. Lužnik (Pl) 20.6, 5. Merala (Pl) 25.

Točke: Planina 147, Ilirija 90, Elan 3.

Skok ob palici: 1. Pribovšek (I) 3 m, 2. Kisel (El) 2.75.

Točke: Planina 147, Ilirija 96, Elan 8.

Met kopja: 1. Kraner (Pl) 48.80, 2. Rigler (Pl) 45.86, 3. Sodnik (I) 44.08, 4. Vukšinič (El) 39.69, 5. Mlakar (I) 39.32, 6. Čuček (El).

Točke: Planina: 158, Ilirija 102, Elan 12.

Tek na 400 m: 1. Oberšek (I) 52.9, 2. Skušek (Pl) 54.4, 3. Pleničar (I) 55.0, 4. Mravlje (Pl) 56.2.

Točke: Planina 166, Ilirija 112, Elan 12.

Troskok: 1. Nabernik (Pl) 12.78, 2. Smolej (Pl) 12.73, 3. Lončarič (Pl) 12.32, 4. Kraner (Pl) 12.18, 5. Pribošek (I) 11.95, 6. Merala (Pl) 11.59.

Točke: Planina 185, Ilirija 114, Elan 12.

Tek na 100 m: 1. Šušteršič (Pl) 11.4, 2. Lušicky (Pl) 12.0, 3. Bratož (Pl) 12.1, 4. Sodnik (I), 5. Krenčič (I) 12.3, 6. Bačnik (Pl) 12.7.

Točke: Planina 201, Ilirija 119, Elan 12.

Met diska: 1. inž. Stepišnik (I) 37.37, 2. prof. Dobovšek (I) 35.05, 3. Merala (Pl) 34.89, 4. Slamič (I) 32.79, 5. Čuček (El) 32.35, 6. Lužnik (Pl) 32.31.

Točke: Planina 206, Ilirija 133, Elan 14.

Stafeta 4×400 m: 1. Planina I. (Mravlje, Gabršek, Skušek, Košir) 3:39.1, 2. Ilirija I (Pohar, Pleničar, Vilar, Oberšek) 3:41, 3. Planina II 3:52, 4. Planina III 3:54, 5. Ilirija II 3:54.2, 6. Ilirija III 4:04.8.

Točke: Planina 232, Ilirija 149, Elan 14.

Sodniški zbor je tudi včeraj pod vodstvom geom. Černeta opravljal svoj posel v zadovoljstvo, kolikor seveda tudi nanj nista »uspavalno« vplivala jesenski dež in hlad. Ostala organizacija je bila prav domača, navsezadnje tudi pod pritiskom vremenskih neprijaznosti. Vse v vsem, bilo je tako, da smo bili na koncu vsi veseli, da je letošnje atletsko prvenstvo pod streho, čeprav bo ostalo nanj nekaj nerazveseljivih spominov. Tako med ostalimi še oni na odsotnost Hermežanov in še oni na včerajšnje megle, ki so odvzele mnogim borbam toliko najlepšega— sonca in luči ter veselja do zmage v njej.

Šest plavalnih točk in še tekma

v waterpolu bo danes od 17. dalje v kopališču Ilirije za pokrajinsko plavalno prvenstvo

Šest plavalnih točk ŠcF

To je spored današnjega prvega dneva v tridnevnem sporedu pokrajinskega plavalnega prvenstva v kopališču Ilirije. Točke se bodo vrstile po naslednjem vrstnem redu:

400 m prosto, dame,
100 m prosto, gospodje,
100 m prsno, dame,
200 m prsno, gospodje,
3×200 m prsno, gospodje in
4×200 m prosto, gospodje.

Tekma v waterpolu med moštvema A in B bo za zaključek.

Začetek tekmovanja bo ob 17.; vstopnice so po L 4.— in L 2.—.

Hrvatski sport v razvoju

Iz izjav, ki jih je zastopnikom tiska dal poverjenik za sport g. Miško Zebić

»Donauzeitung« z dne 6. t. m. objavlja daljši intervju s poverjenikom za sport in planinstvo na Hrvatskem Miškom Zebićem o velikih nalogah, ki čaka hrvatski sport v bodočnosti.

Poročevalec lista opisuje najprej krasne in prijazne prostore, kjer je sedaj v Zagrebu nastanjena najvišja sportna instanca, komisariat za sport in planinstvo v novi neodvisni državi. Na čelu tega komisariata, ki bo v kratkem spremenjen v državni urad za telesno vzgojo in sport, je Miško Zebić, sportnik vojaške drže, ki jo ustaška uniforma še bolj podčrtava.

Miško Zebić je v hrvatskem sportnem življenju osebnost in dober poznavalec vseh panog telesne vzgoje, saj je kljub svoji mladosti že od leta 1911 aktiven sportnik in dobro uveden v vse sportne posle. Sportni vodja Hrvatske si je pridobil v povojni dobi mnogo zaslug za organizacijo in oživitev hrvatskega sporta.

Poverjenik za sport je v razgovoru najprej omenil zelo nerazveseljive pojave v sportnem življenju prejšnje Hrvatske in naglasil, da je bil sport takrat čisto pod vplivom negativnih sil, in sicer predvsem Židov in komunističnih krogov, ki so skušali v kali zatreti vsako samostojno udejstvovanje pravih Hrvatov, čeprav so bili baš oni v bivši Jugoslaviji gonilna sila v sportu.

»Naše razvojno delo bo v novi državi najprej razdeljeno v tri odlomke. Predvsem moramo iztrebiti vse tuje elemente iz sleherne sportne organizacije«, tako je ugotovil g. Zebić. Pri tem je pripomnil, da je Židom že prepovedan obisk sportnih prostorov. Dalje je treba preurediti vse sportno udejstvovanje naroda po vzoru Nemčije čigar organizacija mu je dobro znana in ki bo polagoma prirejena za hrvatske razmere. V tretjem delu delovnega programa namerava sportno vodstvo zgraditi sportne prostore ter plavališča in velik reprezentantivni sportni stadion. Koliko bo treba na Hrvatskem na tem polju še graditi, kaže najbolj dejstvo, da v vsej državi še danes ni nobenega pokritega plavalnega bazena.

V ostalem se bo sportno vodstvo brigalo seveda za razširitev sporta v širino. Hrvatski narod je treba vzgojiti v narod krepkih mož, ves narod mora biti prežet sportne misli. Dozdaj je bil sport na Hrvatskem prav za prav zadeva bogatašev, v čemer se bo novi hrvatski sport najbolj bistveno razlikoval od starega. Vlada je vsem tem načrtom zelo naklonjena in zato je n. pr. prosvetni minister dr. Budak že odredil, da se mora v učne načrte vseh šol in vseh mladinskih vzgojevalnih zavodov sprejeti tudi pouk o sportu. Med vzgojitelje mladine bo sprejetih veliko število sportnih učiteljev, ki so studirali v tujini.

Prva skrb poverjenika je zdaj posvečena ureditvi novega državnega urada za sport in planinstvo. Ta državna ustanova bo razdeljena v dva glavna oddelka, in sicer v enega za telesno vzgojo in drugega za sport posebej. Medtem ko bodo v prvem skrbeli za nadzor nad telesno vzgojo v šolah, v ustaški mladini in v državni delovni službi, bodo v drugem nadzirali vse sportne organizacije obenem s turistiko, strelskim sportom ter lovci in ribiči. V istem uradu bo ustanovljen še poseben oddelek za sportno propagando, dalje za sportne gradnje, za sportno medicino, sportno-znanstveni zavod in še poseben za proučevanje telesne vzgoje.

Glede udejstvovanja v sportu bo Hrvatska vzdrževala najživahnejše stike s prijateljskimi državami, predvsem z Nemčijo in Italijo, in sicer najbolj zaradi tega, ker omenjeni državi gojita sport najbolj v stremljenjih, ki vodijo pri tem tudi hrvatsko državo.

SK Svoboda (Ljubljana). Danes (v sredo) obvezen trening za vse igralce. Udeležba obvezna, ker bo vodil trening novi trener!

V hoji na 50 km za državno prvenstvo, ki je bil preteklo nedeljo v Milanu, je zmagal Malaspina iz Milana v času 4:42.21¹/₅. Zmagovalec je imel nad 10 minut naskoka pred drugoplasiranim Guglielmijem iz Verone, medtem ko se je moral znani specialist za hoje na dolge proge Cressevi iz Trsta zadovoljiti s četrtim mestom.

Na nedeljskem mitingu v Celovcu je v mestni reprezentanci Celovca proti Gradcu nastopil v metu kopja tudi Mavsar, ki je zasedel prvo mesto s 60.50 m. Celovčani so tudi v celoti zmagali z 79 : 54 točkam.

Obnovite naročnino!

Mali oglasi

Sprejemamo oglase za vse italijanske liste

Službo dobi

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Sprejmemo takoj
avtoklepanje, avtokolarje in mizarje. Generator delavnica, Tyrševa 13 (Figovec, levo dvorišče). 15629-1

Trgovskega sotrudnika
špecerista, lepega, prijaznega nastopa, absolutno poštenega in zanesljivega, zmožnega samostojnega vodstva trgovine, sprejmem takoj v mestu na deželi. — Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Nova trgovina«. 15614-1

Službe išče

Beseda L —.30, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 1.—.

Postrežnica
išče zaposlitve trikrat tedensko. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 15625-2

Mlad oficir
išče konverzacije v izpopolnitev angleščine, francoščine in nemščine. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Konverzacija«. 15626-4

Sobe išče

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Prazno suho sobo
iš. Pridem enkrat na mesec. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Takoj«. 15635-23a

Sobo
z dvema posteljama in divanom iščeta zdravnik in zdravnica, s souporabo kopalnice. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Takoj ali 15. september«. 15636-23a

Opremljeno sobo
z dvema posteljama iščem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Event. s hranom«. 15627-23a

Opremljeno sobo
z eno event. dvema posteljama išče za takoj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Čista«. 15620-23a

Dijaške sobe

Dijakinje
sprejmem na stanovanje brez hrane. Poizve se v trgovini Jos. Podkrajšek, Jurčičev trg. 15617-22

Dva dijaka
iz druge trgovske akademije sprejmem na stanovanje. Pomoč pri učenju. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 15618-22

Stanovanja išče

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Dvo- ev. trisobno stanovanje
za takoj iščem. Plačam nekaj mesecev. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Naprej. Mati in hči«. 15616-21a

Avto, moto

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Generatorje
(pogon z ogljem)
za tovorne, osebne avtomobile in stabilne motorje, različne velikosti po znižani ceni na zalogi. — Generator delavnica, Tyrševa 13 (Figovec, levo dvorišče). 15631-10

Kupimo
stare osebne in tovorne avtomobile in motorna kolesa. Plačamo visoko ceno. Generator delavnica, Tyrševa 13 (Figovec, levo dvorišče). 15630-10

RAPPRESENTANZE
importanti assumonsi pet vasta clientela Italia. Referenze di primo ordine. —

ZASTOPSTVA
prevzamemo za širok krog odjemalcev v Italiji. Na razpolago prvovrstna priporočila.

Studio Tecnico Commerciale Rag. Carone — Avv. Cerillo — Cimarosa 84 — NAPOLI

FABBRICA ITALIANA MAGLIERIE MILANO:
Viale Regina Elena 44

Specialità:
Maglie — Mutande — Felpati — Camiciole e maglierie fantasia in genere.

Si accettano rappresentanti esclusivisti regionali.

ITALIJANSKA TOVARNA TRIKOTAŽE MILANO,
Viale Regina Elena 44

Specialitete:
majice, spodnje hlače, baržunasti izdelki. Puloverji z in brez rokavov v različnih barvah in oblikah.

Sprejmemo zastopnike z izključno pravico.

Prodam

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Izložbene omare
pripravne za vzidavo ali vežo proda C. J. Hamann, Ljubljana, Mestni trg 8. 15335-6

Kupim

Praznih 2-litrskih Chianti steklenic
kupim vsako količino po dnevni ceni. Daj-dam. 15438-7

Pohištvo

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Pohištvo
za samsko sobo, orehov les, poceni prodam. Miklošičeva c. 36, I. nadstr., vrata 2. 15619-12

Posest

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

PRODAM:
parcelo v Šiški v izmeri cca 800 m2 po ceni Lir 100.— za 1 m2,
leseno stanovanjsko hišico s parcelo na Viču za Lir 35.000.—,
lep komplek: v izmeri cca 3000 m2 v severozapadnem delu mesta za skupni znesek Lir 75.000.—,
parcelo v izmeri cca 900 m2 v Mostah po Lir 15.50 za 1 m2,
poleg tega še nekaj parcel in objektov v mestu in okolici. V širši okolici lepo dvostanovanjsko hišo z lastnim vodovom in preko 3000 m2 obdelanega sveta za ceno Lir 150.000.
KUNAVER LUDVIK, posredovalec pri nakupu in prodaji nepremičnin, Miklošičeva cesta 34, tel. 20-37. 15483-20

Lokali

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Iščemo
tvorniške prostore v izmeri 300—500 m2, za proizvodnjo kemičnih preparatov, skladišča in eventuelno pripadajoče pisarniške prostore. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Kemija«. 15534-19

Lokal
z moderno izložbo poleg Figovca oddam. Informacije daje I. Knez, Gospsvetska c. 1/dvor. 15622-19

Obrt

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Pristno oranžado
v originalnih steklenicah in mineralna voda na debelo se dobi v glavni zalogi, Kolodvorska ul. 8. M. Gerovac. 14889-30

Glasbila

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Kratek, črn klavir
original Stingl naprodaj. — Ogled od 10. do 13. ure. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 15623-26

Filatelija

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Filatelisti, pozor!
Najugodnejše kupate in vnovčite znamke vseh kontinentov do poslednji okupacijskih znamk v knjigarni Janez Dolžan, Ljubljana, Stritarjeva 6. 19-39

Živali

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Več zajcev in zajk
za pleme prodam. Linhartova 14. 15632-27

Mala papiga
se je zatekla v stanovanje. Lastnik jo dobi pri F. Palir, Novi trg 5/III. 15628-27

Psiček
kratkodlaki ptičar, se je izgubil. Najditelja prosim, da da ga vrne proti nagradi na naslov: K. Polajnar »Kavarna Prešerene«. 15624-27

Dva težka konja
pincgavska, naprodaj. — Ljubljana, Celovška c. 41, gostilna Habjan. 15621-27

Vsakovrstni prevozi SEMENIČ Privoz 13 Telefon 36-92

Klišeje
ENO- IN VEČBARVNE
JUGOGRAFIKA
Miklošičeva 13

Soliden trgovec **KUPI DOBRO VPELJANO DETAJLNO ALI MANJŠO ENGROS**

trgovino

S KORENTNIM BLAGOM kakršnekoli stroke v centrumu mesta. — Ponudnik naj pošlje točne podatke ali javi svoj naslov pod »SAVA« na oglasni oddelek »Jutra«.

Inserati v „JUTRU" imajo velik uspeh

INSERIRAJ V „JUTRU"!

ZAHVALA

Vsem, ki so nam izkazali toliko tolažilnega sočustvovanja, bodisi v besedi, v krasnih vencih in cvetju ali pismeno, ob bridki izgubi drage, nepozabne

soproge in mame

in so jo spremili na zadnji tužni poti k večnemu počitku, vsem in vsakomur najprisrčnejša zahvala.

IVAN STAJER S SVOJCI

Impresa comunale pompe funebri Lubiana
Mestni pogrebni zavod Ljubljana

ZAHVALA

Ob nepričakovani in nenadomestljivi izgubi preskrbnega moža, ljubečega očeta, ljubljenega sina in nepozabnega brata, bratranca itd.

dr. Leo Blinc-a

šefa tvrdke F. Kollmann

izrekamo svojo prisrčno zahvalo za izkazano sočustvovanje in podarjeno krasno cvetje.

Zahvaljujemo se hišnemu zdravniku g. dr. Trtniku in primariju g. dr. Rakovcu za vsa njihova prizadevanja rešiti rajnkemu življenje ter vsem onim, ki so ga spremili k poslednjemu počitku.

Maše zadušnice se bodo brale v stolni cerkvi sv. Nikolaja v Ljubljani dne 12. t. m. ob 7. uri in v župni cerkvi na Viču dne 19. t. m. ob 7. uri.

LJUBLJANA, dne 10. septembra 1941.

Žalujoči ostali

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Alojz Novak. — Vsi v Ljubljani.